

- Den heer
J. A. Stevens.
6 Juni, 1896.
582. Maar dat zou een kabelgram zijn dat ontvangen was?—Al de kabelgrammen zouden in de boeken zijn.
583. Zijn zij ingeplakt?—Zij zijn allen ingeschreven. Maar zij zijn geheel privaat van de Compagnie en hebben geen betrekking op deze zaak.
584. Hoe weet gij dat zij niet betrekking hebben op deze zaak. Gij zoudt niet gedacht hebben dat Sechel-land betrekking had op deze zaak. Wij willen de telegrammen hebben van Harris aan de Compagnie omtrent de overdracht van dat stuk land?—De kabelboeken zijn in mijn kantoor maar ik weet van niets er in dat op deze zaak eenige betrekking heeft.
585. Wilt gij u hiervan verzekeren?—Ja.
586. *De heer Innes.*] Welk boek is het dat gij daar hebt?—Een telegramboek.
587. Dat weet ik. Is het van bijzonder privaten aard of is het het gewone telegram boek van het kantoor?—Het is het boek dat ik in het kantoor gebruik.
588. Bevat het andere telegrammen aan Dr. Jameson dan die welke gij geproduceerd hebt?—Neen, ik geloof het niet.
589. zijn er eenige aan Majoor Heaney?—Ik herinner mij geene.
590. Zie het zorgvuldig door en zie of er eenige zijn aan deze heeren of aan Majoor White of aan een lid van het Reform Comité en deel ons den uitslag mede op de volgende vergadering?—Zeer goed.
591. Hebt gij andere boeken in het kantoor van de laatste week van December, tot het midden van Januari. Ik bedoel telegramboeken?—Neen, er zijn de telegramboeken van den boekhouder, maar ik geloof niet dat daarin iets is.
592. Wilt gij onderzoek doen?—Zeker.
593. Dr. Harris heeft één boek?—Hij heeft een privaat boek.
594. Hij heeft dat weggenomen?—Het is thans niet in mijne bewaring.
595. Het is niet onder uwe bewaring?—Neen ik heb mijne verantwoordelijkheid overgegeven.
596. *De heer Schreiner.*] Weet gij waar het is?—Neen.

597. *De heer Innes.*] Alle telegrammen die de Compagnie ontvangt bewaart gij?—Ja. Den heer
J. A. Slovens.

598. Gij hebt de telegrammen van het midden van Dec. & Juni, 1896. tot het midden van Januari?—Ja.

599. Hebt gij ze doorgekeken?—Niet zorgvuldig.

600. Wilt gij ze weer doorkijken?—Ja.

601. Wilt gij het Comité op de volgende vergadering zeggen of er telegrammen waren van de namen die ik genoemd heb?—Ja

602. Wilt gij persoonlijk dat onderzoek doen?—Ja.

603. Als er de zoodanigen zijn wilt gij ze produceeren?—Voorzeker als ik tijd krijgen kan.

604. Ik wil uw kantoor uitputten om mij te verzekeren dat er niets meer in is?—Ik ben volkomen bereid u te ontmoet te komen. Ten opzichte van het verzoek van den heer Schreiner gisteren omtrent de cheques die ik onderteekend heb, daarvoor zullen ook eenige dagen noodig zijn. Het is moeielijk ze op het oogenblik te krijgen.

605. *De heer Schreiner.*] Hebt gij antwoord ontvangen op een telegram omtrent de produktie van de documenten?—Ik heb antwoord ontvangen en produceer de documenten.

606. *De heer Jones.*] Hebt gij iets gehoord omtrent de boeken, wanneer wij ze kunnen verwachten?—Ik heb een telegram gehad van Graaf Grey, dat de boeken indien zij noodig zijn moeten teruggaan.

607. Hebt gij niet getelegrafeerd dat zij noodig zijn?—Ja. Als wij een gecertificeerde kopie van de rekeningen konden produceeren, zou dat niet de groote kosten besparen om de boeken hierheen te laten brengen?

608. *De heer Schreiner.*] Gij beveelt aan te produceeren wat gij beschouwt een volledige rekening te zijn omtrent de zaak en dan het Comité te laten beslissen of het noodig is de boeken terug te zenden?—Zou ik niet de cheques en drafts komen produceeren die deze rekeningen uitmaken?

609. *De heer Jones.*] Hebt gij de tegenbladen der cheques hier?—Ja waarschijnlijk, tenzij zij ingesloten zijn in de rekening. Ik zal onderzoek doen en het u zeggen.

610. Als wij de informatie van u kunnen krijgen, zullen wij trachten de kosten te besparen?—Ik wil ze besparen.

- Den heer
J. A. Stevens.
5 Juni, 1896.
- Als ik dit bewijs, zal het Comité de kosten besparen van de boeken te laten opzenden?
611. *De heer Innes.*] Gij moet Graaf Grey meedeelen dat tenzij dat gedaan wordt, de boeken moeten opgezonden worden?—Zeer goed.
612. *De heer Jones.*] Gij werdt gelast de drafts van Kol. Rhodes op dezelfde rekening te plaatsen als de vorige sommen. Wij wenschen te weten op welke rekening de vorige sommen geplaatst werden?—Wat gij eigenlijk hebben wilt is een gecertificeerde kopie van de rekening en de cheques en drafts, en op welke rekening.
613. Hebt gij hier eenige aantekeningen?—Nee.
614. *De heer Schreiner.*] Wilt gij ons zeggen wanneer de boeken werkelijk weggezonden werden?—Na de zaak van Gardner Williams.
615. Bedoelt gij na de schuldig verklaring?—Ja.
616. En toen er reeds een voorstel voor het Huis was om een Gekozen Comité aan te stellen?—Ja, maar ik wil opmerken dat toen Graaf Grey aankwam hij terstond zeide dat hij de geldelijke zaken naar Bulawayo zou overbrengen.
617. *De heer Jones.*] Wie liet de boeken wegzenden?—Ik gaf instructies dat zoodra de zaak afgelopen was zij opgezonden moesten worden.
618. *De heer Innes.*] Hebt gij instructies gegeven op uw eigen verantwoordelijkheid?—Ik gclastte dat zij verzonden moesten worden zoo spoedig mogelijk, zoodra de zaak afgelopen was, want ik dacht niet dat zij na dien tijd noodig zou zijn.
619. *De heer Schreiner.*] Welke boeken waren het die gij weggezonden hebt?—Er was een grootboek, een kasboek en zoovoort en de pakhuis boeken die in het Hof en voor het Gouvernement geproduceerd waren.
620. *De heer Jones.*] Op 20 Dec. telegrafeerde Sharwood aan u omtrent de rekeningen van Kol. Rhodes en zeide “dezelfde rekening als tot hiertoe, kennisgeving den volgenden dag op de post gedaan.” Wij zouden de genoemde kennisgeving gaarne willen zien?—(Geen antwoord).
621. *De heer Schreiner.*] Het Comité acht het noodzakelijk dat de boeken terug gezonden worden. En buiten

de zaken waarvan gij aantekening gehouden hebt, als gij wilt trachten uitte vinden en ons wilt mededeelen als wij weer bijeen komen, wie last gaf dat de geweren van De Beer's moesten verzonden worden en wie instructies ge-
 geven heeft aan Gardner Williams?—Ben ik geautoriseerd aan Gardner Williams te telegrafeeren?
 Den heer
J. A. Stevens.
 5 Juni, 1896.

622. Als gij wilt, maar op de volgende vergadering moet gij bereid zijn ons te zeggen wie de instructies gegeven heeft aan Gardner Williams om de geweren te verzenden.

623. *Voorzitter.*] Gij weet dat nu niet?—Neen.

624. *De heer Jones.*] Moet ik verstaan dat gij niet weet wie instructies gegeven heeft aan Gardner Williams om de geweren te verzenden?—Neen, ik weet het niet. Ik heb zijne verklaring gezien.

625. Weet gij of mannen van De Beer's gezonden zijn?—Neen, ik weet dat niet.

626. Geene mannen werden gezonden zoover gij weet?—Neen.

627. *De heer Merriman.*] Gij hebt geene kosten betaald van mannen die gingen?—Neen.

628. Zijt gij daar zeker van?—Zeker.

629. Hoe wordt de rekening gehouden tusschen u en De Beer's?—Dit kan ik niet zeggen zonder onderzoek te doen.

630. Als De Beers geld voorschiet voor het zenden van geweren of voor spoorweg vracht, hoe gaat het door uwe boeken? Hebt gij een loopende rekening met De Beers?—Wij moeten een rekening met De Beers hebben, geloof ik

631. Hebt gij zulke sommen betaald?—De boeken zullen dat aantoonen.

632. *De heer Schreiner.*] De heer Berry, uw boekhouder, is te Bulawayo?—Ja, met de boeken. Als gij wilt dat hij terug komt, zal hij dat doen.

633. In naam van het Comité kan ik zeggen dat wij van oordeel zijn dat de heer Berry hier moest zijn om uitleg te geven. Wilt gij aan Graaf Grey mededeelen dat het Comité de gelegenheid wenscht te hebben den heer Berry te ondervragen?

- Den heer
J. A. Stevens.
6 Juni, 1896.
634. *De heer Jones.*] Wie is thans de ageerende boekhouder hier?—De heer S. V. Cloete.
635. Hij ageerde niet in December?—Neen.
636. Welke betrekking bekleedde hij vóór deze?—Hij was klerk.
637. Een assistent kassier?—Ja.
638. Wie is nu kassier?—De heer Cloete.
639. En vroeger?—De heer Berry.
640. De heer Cloete is boekhouder en kassier?—Ja.
641. Wilt gij ook bij de volgende vergadering de tegenbladen produceeren van uwe cheque boeken van October, November, December en Januari. Zijn zij hier?—Ik weet het niet.

De heer John James Graham ondervraagd.

- Den heer
J. J. Graham.
642. *Voorzitter.*] Gij zijt Secretaris van het Rechts Departement?—Ja.
643. En gij waart dat voorleden jaar?—Ja tot nu toe.
644. Was er tegen het einde van voorleden jaar een persoon Bates genaamd in dienst van het Koloniaal Gouvernement?—Ja, hij is klerk te Kuruman.
645. Hoe kwam hij in dienst van het Koloniaal Gouvernement?—Hij werd overgenomen met het Bechuanaland Kantoor, daar hij aangesteld was als klerk te Kuruman zeer kort voor de annexatie. Vóór dien tijd was hij een politie beambte in de Swazieland administratie.
646. Hebt gij informatie gehad, is het u ooit door iemand gerapporteerd of heeft een rapport u direct of indirect bereikt dat Bates beschuldigd werd van de persoon te zijn die een der telegraaf draden afgesneden heeft op Zondag, 29 December, 1895?—Neen, het is mij nooit gerapporteerd, wij hebben slechts een suspicie die wij niet hebben kunnen bewijzen.
647. Hoe is die suspicie ontstaan, door een mededeeling in geschrifte?—Neen.
648. Of uit een couranten bericht?—Ik kan mij niet herinneren hoe zij ontstaan is. De mededeelingen in geschrifte noemen zijn naam niet in verband met het afsnijden der telegraaf draden.
649. Is hij nog in dienst van het Gouvernement?—Ja,

650. Te Kuruman?—Ja.

651. *De heer Merriman.*] Hebt gij hem ooit er naar gevraagd?—Neen.

652. *De heer Jones.*] Was hij met verlof afwezig op 29 Dec.?—Ja en neen. Hij had verlof om naar Mafeking te gaan, daar er een plek voor hem open was in dienst van de Chartered Company.

653. *De heer Innes.*] Wanneer was dat?—Het is een lange geschiedenis. Als gij mij veroorloven wilt bij het begin te beginnen zal ik haar u vertellen. Omtrent in het midden van Dec. kwam de heer Newton op mijn kantoor en vroeg mij of ik dacht dat de Procureur-Generaal Bates zou toestaan dadelijk naar Mafeking te gaan en hij zeide dat hij de vrijheid genomen had aan Bates te schrijven of aan den Magistraat, dat als hij dadelijk naar Mafeking ging hij werk zou krijgen. Hij zeide dat hij belang stelde in Bates omdat "wij" (de Rijksregeering waarschijnlijk) niet genoeg voor Bates gedaan hadden door hem de Kuruman betrekking te geven en wilde Bates gaarne een betere betrekking bezorgen. Ik zelf had Bates te Vrijburg gezien en had opgemerkt dat hij een ongeschikt persoon was voor een Magistraats kantoor en ik had het aan den Procureur-Generaal gezegd. Ik zond terstond een telegram dat hij verlof had om naar Mafeking te gaan. Vóór dien tijd hadden wij hem een betrekking bij de politie aangeboden, hetgeen de Procureur-Generaal goedkeurde, maar hij wilde haar niet hebben.

654. *De heer Schreiner.*] Gij hebt getracht hem uit den Magistraats dienst over te plaatsen?—Ja. De Procureur-Generaal (de heer Schreiner) had zijne sterke afkeuring te kennen gegeven van zijne aanstelling te Kuruman, want hij kende Bates, en meende dat hij niet geschikt was voor Magistraats kantoorwerk. Ik kreeg geen antwoord of dit verlof hem gegeven was dat hij gaan kon en telegrafeerde dus naar Vrijburg en Mafeking op 31 Dec., vragende wat van Bates geworden was. Het eenige antwoord was dat niemand iets van hem wist, maar men meende dat hij met Jameson over de grenzen getrokken was. De Procureur-Generaal gelastte mij toen te telegrafeeren naar Pretoria, vragende of hij op de lijst der gevangenen was. Dit was

De heer
J. J. Graham.
5 Juni, 1896.

Den heer *J. J. Graham.* in de eerste week in Jan., maar wij konden volstrekt geene informatie krijgen.

5 Juni, 1893. 655. *Voorzitter.*] Hebt gij geen antwoord van Pretoria ontvangen dat zijn naam niet op de lijst was van Jameson's manschappen?—Ja. Later werd van hem gevorderd rekenschap te geven van zijn gaan naar de Transvaal, toen hij verlof had om naar Mafeking te gaan, en uiteindelijk werd hem verlof gegeven alleen voor den tijd waarin hij naar Mafeking kon gegaan en teruggekeerd zijn.

656. Wanneer keerde hij in dienst terug?—Hij keerde op 27 Januari naar Kuruman terug.

657. *De heer Du Toit.*] Was hij in de Transvaal geweest?—Zijn opheldering was deze: dat toen hij te Mafeking kwam, hij vond dat de betrekking die hem toegezegd was, opgevuld was. Zijn broeder had hem getelegrafeerd naar Johannesburg te komen. Hij ging daarheen maar kon geen werk krijgen ten gevolge van de rustverstoring. Hij zeide verder dat hij Johannesburg niet verlaten kon omdat passagiers gestopt werden.

658. *De heer Merriman.*] Waarom werd hij gelast terug te keeren? Werd hij bestraft?—Hij had geen verlof voor dien tijd die ik genoemd heb; en het gevolg daarvan is het verlies van zijn vroegeren dienst.

659. *De heer Schreiner.*] Wat pensioen betreft?—Ook wat positie betreft. Zijn Swazieland dienst verliest hij ook.

660. *De heer Merriman.*] Wanneer hebt gij voor het eerst van de suspicie gehoord dat Bates de persoon was die den telegraafdraad had afgesneden?—Wij wisten niets van het feit; het was een bloot gerucht.

661. Wanneer hebt gij dat gerucht gehoord?—Er is correspondentie omtrent het afsnijden van het telegraafdraad, en er is niets dat op Bates wijst.

662. Toch liep het gerucht dat Bates de telegraafdraad afgesneden had?—Ja.

663. Hebt gij stappen genomen om achter de waarheid van dat gerucht te komen?—Neen. In geval van een man in de positie van Bates, is het een ernstige zaak op hooren zeggen hem te beschuldigen van de man te zijn die den telegraafdraad afgesneden heeft. Het gerucht is mij ter oore gekomen door een van ons kantoor die te Vrijburg

was na de annexatie, en bij zijn terugkeer zeide hij, "weet gij dat er suspicie bestaat dat Bates den draad afgesneden heeft?"

Den heer
J. J. Graham.
5 Juni, 1896.

664. *De heer Schreiner.*] Wanneer keerde hij terug?— In Januari. Hij is een man tusschen de 40 en 45 jaren oud; hij was altijd bij de politie, en plotseling werd hij aangesteld als Magistraatsklerk.

665. *Voorzitter.*] Hebt gij hem niet gevraagd reken-schap te geven van den weg waarlangs hij van Johannes-burg gekomen was?—Ik herinner het mij niet.

666. En dat zijn antwoord was dat hij over Rustenburg gegaan was?—Ik moet zeggen dat ik beschouw dat de gebeurtenis in verband met den heer Bates volstrekt niet afgelopen is wat het Departement betreft. Ik hoop uiteindelijk uit te vinden wie den draad afgesneden heeft. Wij hebben informatie die ons doet denken dat iemand in Bulawayo alles ervan weet. Als de Matabele opstand niet ontstaan was, zou het onderzoek zeker zijn voortgezet.

667. *De heer Schreiner.*] Officieel wist gij niet dat er iets gebeurd was tot dat gij het telegram van den Magistraat den heer Boyes op 30 December ontvangen hadt?—Ja, de eerste tijding kwam van den Magistraat van Mafeking op dien datum, nominaal verzonden om 8 uur a.m. en hier ontvangen om 1 uur p.m.; het was het volgende:—

"30 Dec. Ik heb de eer te rapporteeren dat omtrent 150 van de Chartered Company en de B.B. Politie gisteren avond om 9 uur van hier vertrokken, allen gewapend, en met Maxims en andere kanonnen. Het gerucht zegt dat zij Dr. Jameson zullen ontmoeten met omtrent 400 man uit de Pitsani Kamp en de vereenigde macht zal marcheeren naar Johannesburg en waarschijnlijk Krugersdorp Dinsdag bereiken. De draden zijn afgesneden tusschen deze plaats en Vrijburg. Groote opgewondenheid hier in het dorp, de bevolking zeer onrustig. Ik beveel aan dat de Procureur Generaal, 50 man van de Kaapsche Politie zoo spoedig mogelijk hierheen zenden moet. Mafeking is slechts 6 mijlen van de Transvaalsche genzen, 18 van Malmani en 36 van Zeerust. Als de man-

Den heer
J. J. Graham.
 —
 5 Juni, 1896.

schappen die gisteren avond vertrokken zijn naar Johannesburg gegaan zijn en een nederlaag lijdend op weg, is er volstrekt niets om de Boeren te beletten Mafeking aan te vallen. Laat mij weten of het Gouvernement stappen hier wil doen nemen om het dorp te verdedigen." Ik wil erop wijzen dat hij van dit bericht spreekt als "het gerucht zegt."

668. En dit werd aan den Procureur Generaal overhandigd omstreeks 2 uur of na lunch?—Ja. De Procureur Generaal schreef een antwoord dat ik te gestreng achtte en ik verzocht den Privaten Secretaris het verzacht te krijgen. Waarop het volgende door mij aan den Magistraat gezonden werd:—

"Uw opgewonden telegram ontvangen. Laat u niet influenceeren door de opgewondenheid. Er is volstrekt geen reden andere dan vriendschappelijke betrekkingen te verwachten tusschen deze Kolonie, waarvan Britsch Bechuanaland thans deel uitmaakt, en de Z. A. Republiek. De Procureur-Generaal vertrouwt dat gij alles in uw vermogen zult doen om onnoodige vrees te doen bedaren. Natuurlijk zal geene Politie speciaal naar Mafeking gezonden worden, daar zulk een stap aanleiding zou kunnen geven tot de meest verkeerde opvattingen nu er zulke groote opgewondenheid heerscht in Johannesburg. Het Gouvernement heeft niets te doen met de inwendige zaken der Republiek."

Dienzelfden namiddag werd een telegram van de Commisaris van Politie, Kimberley, verzonden 3.30, ontvangen 4.40, aan mij geadresseerd, door mij aan den Procureur-Generaal overhandigd. Het was het volgende:—

"Strikt confidencieel. Inspekteur Fuller telegrafeert aan mij uit Mafeking als volgt: Dec. 30 4 a.m. Twee compagnien van omtrent 200 man met veldstukken en 1 maxims, marcheerden van hier gisteren avond ten 7 ure en trokken de Transvaal in te midernacht te Buurman's Drift; zij zijn B. Z. A. Compagnie's troepen. Men rapporteert dat telegraaf

draden afgesneden zijn en ik zond deze boodschap met specialen bode terstond, eindigt. Ik acht het mijn plicht u deze informatie toetezenden.”

Den heer
J. J. Graham.
5 Juni, 1896

De draden waren afgesneden ten zuiden van Mafeking, daarom zond Inspekteur Fuller zijn boodschap per express van Mafeking naar de eerste statie van waar zij kon overgeseind worden. Later op denzelfden dag ontvingen wij het volgende verlorene telegram van den Commissaris, Kimberley :—

“Confidentieel. Mijn telegram van heden, zal gaarne instructies ontvangen omtrent onze grenzen.”

Het blijkt uit het antwoord aan den heer Boyes gezonden dat de tijding volstrekt niet geloofd werd, vooral omdat de woorden “het gerucht zegt” door den Magistraat gebruikt waren. Maar na deze latere bepaalde verklaring van een politie beambte op de plek, zeide ik toen ik het telegram aan den heer Schreiner (den Procureur-Generaal) overhandigde: “de zaak is werkelijk ernstig. Er is iets gebeurd.” Hij zeide: “Ik kan het niet begrijpen maar ik zal den heer Faure (den Kol. Secretaris) gaan zien.”

669. De Kaapsche politie werd overgenomen onder beheer van den Procureur Generaal met de verstandhouding dat als er omstandigheden ontstonden waarin zij voor verdediging vereischt werden, dat beheer terug kon gaan naar den Kol. Secretaris?—Ja. De Procureur Generaal ging den Kolonialen Secretaris zien. Hij keerde terug en zeide dat de Kol. Secretaris niets wist en daarop werd het volgende telegram gezonden naar den Commissaris van Politie eenige minuten voor zes:—“De Procureur Generaal heeft geene instructies, behalve dat gij Inspekteur Fuller moet gelasten te rapporteeren in geval een maatregel om Mafeking te beschermen noodig wordt, maar de Procureur Generaal gelooft stellig en hij wenscht dat dat aan Inspekteur Fuller meegedeeld wordt, dat er een ernstig misverstand heerscht omtrent de beweging van Dr. Jameson en de Protectoraat Politie. Er is hier niets om geloof te rechtvaardigen dat een vijandelijke beweging tegenover de Transvaal waarschijnlijk is en wat de Kolonie betreft zijn de betrekkingen van den meest vriendschappelijken aard.”

Den heer
J. Graham.
Juni, 1896.

670. *De heer Innes.*] Ik veronderstel dat op dien tijd de heer Rhodes uit de stad was?—De heer Rhodes was dien dag niet in de stad geweest.

671. *De heer Schreiner.*] Maar dat weet gij niet uit uw eigen?—Neen. Ik heb dat slechts gehoord.

672. Gij hebt toen den Procureur Generaal geraadpleegd omtrent het brengen van die telegrammen ter kennis van den heer Rhodes en gij zeidet dat gij met den Procureur Generaal zoudt gaan naar den heer Rhodes, om uitte vinden of het antwoord veranderd moest worden na informatie die de heer Rhodes misschien gekregen had?—Ja.

673. En gij wist dat de Procureur Generaal per spoor-trein naar den heer Rhodes ging onmiddellijk nadat hij van den Kolonialen Secretaris was teruggekomen?—Ik wist dat niet.

674. In elk geval, gij hebt den Procureur Generaal ontmoet in de Club toen hij van den Kol. Secretaris terugkwam, waar gij hem het antwoord hebt voorgelegd dat gij opgesteld hadt?—Ja. de Procureur Generaal maakte eene verandering erin en ging toen uit.

675. Naar den trein?—Ja.

676. *De heer Du Toit.*] Hebt gij den heer Rhodes gezien?—Neen. Ik ben niet naar het huis van den heer Rhodes gegaan. Op Dinsdag morgen, 31 Dec., zoodra de Proc. Generaal ontdekte dat de informatie in de telegrammen van den vorigen dag juist was, liet hij mij de volgende telegrammen zenden aan den Magistraat te Mafeking en aan den Commissaris te Kimberley:—

Aan Magistraat Mafeking. “Ik vind tot mijn groot leedwezen dat gij juist geïnformeerd waart omtrent de bewegingen van de Politie der Chartered Company. Het is onmogelijk dat dit Gouvernement toelaten kan dat zijn gebied de basis van operaties gemaakt wordt tegen een vriendschappelijken Staat; wilt gij dus het volledigste getuigenis opzamelen omtrent de personen die de expeditie op de been gebracht hebben. De Proc. Generaal heeft geen vrees dat ons gebied zal worden aangevallen, maar heeft Politie gelast stil de wacht te houden op de grenzen en te rapporteeren”

Aan Commissaris, Kimberley, 31 Dec. "Uwe tijding van gisteren bleek waar te zijn, maar men moet kalm blijven. Deze kolonie heeft geen deel aan en moet niet in moeilijkheden gewikkeld worden ten gevolge van een ongeautoriseerde krankzinnige daad van Dr. Jameson; het is volstrekt niet waarschijnlijk dat ons gebied aangevallen zal worden, laat er stil de wacht gehouden worden op de grenzen en telegrafeer tijdingen die gij ontvangt."

Den heer
J. J. Graham.
5 Juni, 1896.

677. Dat was op 31 Dec. ?—Ja.

678. De telegrammen werden afgezonden volgens instructies van den Proc. Generaal ?—Ja.

679. De Proc. Generaal gelastte u volledig onderzoek te doen ?—Ja.

680. Gij hebt dat onderzoek gedaan. Wilt gij de resultaten meedeelen ?—Zij gingen niet zeer ver.

681. Hebt gij den volgenden dag aan den Magistraat van Mafeking getelegrafeerd omtrent het doen van onderzoek ?—Dat is het voorgelezen telegram. Maar voordat ik daartoe overga—wij ontvingen den volgenden brief van den heer Boyes, den Magistraat te Mafeking, gedateerd 31 Dec. 1895, aan mij geadresseerd.

"Ik gevoel mij zeer beleedigd er over dat gij en de heer Schreiner goed gevonden hebben mij in uw telegram van gisteren avond een scherp antwoord te zenden omdat ik u informatie gaf die gij nu erkent waar te zijn. Ik beschouwde de positie als kritiek en heb niet in opgewondenheid getelegrafeerd."

Waarop ik op 9 Jan. antwoordde als volgt :—

Ik heb uw brief van 31 Dec. ontvangen en kan u verzekeren dat gij ten onrechte meent dat gij scherp beantwoord werdt en dat toen de informatie ontvangen werd er geen grond bestond om haar als waar aan te nemen. De heer Schreiner zal u dankbaar zijn als gij volledig wilt rapporteeren wanneer uwe aandacht voor het eerst gevestigd werd op voorbereidingen voor de expeditie uit Mafeking."

Den heer 682. Welk rapport hebt gij van den heer Boyes ontvangen op uw verzoek om onderzoek te doen?—Ik ontving
J. J. Graham.
 5 Jani, 1896. den volgenden brief, gedateerd 2 Feb. :—

“Ik moet excuus vragen voor het niet beantwoorden van uw vorigen brief, maar kort na de ontvangst ervan, legde de heer Schreiner voor wien gij de informatie gevraagd hadt, zijne betrekking neer en ik hoorde dat er binnen kort onderzoek zou gedaan worden naar de geheele zaak. Ik zal u nu volledig mededeelen al wat mij bekend is. Op Zondag 29 Dec. ging ik s'avonds gelijk gewoonlijk naar de kerk en had niet het minste denkbeeld dat er eene beweging aan den gang was. Na kerktijd, omtrent 9·30 zaten mijne moeder, vrouw en ik buiten het huis en wij hoorden toejuichingen op een afstand in de richting van het B. B. Politie kamp, dat omtrent $\frac{3}{4}$ mijl van mijn huis is. Wij konden niets ontdekken wat de oorzaak van die toejuichingen was. Kort daarna hoorde ik eenige mannen te paard bij mijn hek voorbij rijden en ik hoorde Grey iemand toeroepen om zijne handschoenen te halen die hij op een stoel in zijn huis gelaten had. Zijn huis is naast het mijne. Ik ging naar de hek en ofschoon het donker was kon ik 4 B. B. Politie in vol uniform zien. Ik ging naar de club en op weg ontmoette ik Weil en eenige andere mannen en vroeg hun wat er aan den gang was. Zij gaven mij te kennen dat de Politie naar de Transvaal trok. Ik hoorde toen de mannen, omtrent 200 yards achter mijn huis voorbij rijden. Zij gingen in de richting van het Protectoraat, en wendden toen oostwaarts in de richting van de Transvaal. Ik ging naar de Club en later ontmoette ik Sir Charles Metcalf en ik vroeg hem of hij mij kon zeggen waar de Politie werkelijk heenging. Hij zeide dat zij naar de Transvaal gingen, en dat Dr. Jameson met de manschappen uit het Pitsani Kamp, de mannen van hier te Malmani zou ontmoeten. Ik was verbaasd over deze informatie, en dacht natuurlijk dat het eene beweging van de Rijksregeering was. Ik ging naar huis en stond

den volgenden morgen vroeg op en ging toen naar mijn kantoor om aan u te telegrafeeren. Ik ontmoette den heer Isaacs en Kapt. Fuller. Beiden vertelden mij dat de draden afgesneden waren. Fuller zeide dat hij wist dat de draad afgesneden was voordat de mannen vertrokken en hij wist dat de mannen gingen. Hij had Sub-Inspekteur Browne naar de grenzen der Transvaal gezonden om daar te wachten en hen te zien intrekken, en dien zelfden avond had hij een man gestuurd om een telegram in te leveren te Maribogo om de zaak te rapporteeren. Ik was zeer verstoord en zeide aan Fuller dat hij wetende dat de mannen gingen, en dat de draden afgesneden waren, de zaak terstond aan mij had moeten rapporteeren als den vertegenwoordiger van het Kaapsche Gouvernement, en als hij dat gedaan had zou ik al de telegraafmannen uitgezonden hebben en de lijn vóór het aanbreken van den dag hebben laten repareren en aan het Gouvernement getelegrafeerd hebben, zoodra ik van Fuller gehoord had dat de draad afgesneden was. Dit was omtrent 7.15 a.m. op Maandag. Ik liet Flowers halen en gelastte hem zonder uitstel de lijn te gaan repareren. Ik overhandigde toen mijn telegram in het telegraaf kantoor, en gelastte den klerk het af te zenden zoodra Flowers de lijn gerepareerd had. Flowers keerde na lunch terug en rapporteerde dat hij de draad afgesneden gevonden had en hem had gerepareerd. Ik ontving een antwoord op dat wat mijn "opgewonden" telegram genoemd werd. Ik heb sedert van Isaacs vernomen dat Heaney dien Zondag morgen per trein van Johannesburg gekomen was en terstond naar het Pitsani Kamp was vertrokken. Welke boodschap Heaney bracht heb ik niet kunnen ontdekken. Ik heb gehoord dat de B.B. Politie toen zij op parade kwamen vóór hun vertrek, niet wisten waar zij heen gingen. Ongetwijfeld werd de beweging volkomen geheim gehouden. Ik heb u een eenvoudig waar verslag gegeven van feiten en ik kan u verzekeren dat ik volstrekt niets wist van deze bewe-

Den heer
J. J. Graham.
6 Juni, 1896.

Den heer
J. J. Graham.
 5 Juni, 1896.

ging. Er waren eenigen tijd te voren vele vermoedens omtrent het bijeen brengen van zulk een groot aantal manschappen door de Chartered Company te Pitsani. Ik sprak met Majoor White erover, en hij zeide dat zij een groot aantal mannen in het land hadden om de handen van den heer Chamberlain te sterken in verband met de onderhandelingen omtrent de schikking in het Protectoraat. Ik verstond dat de Chartered Company wilde bewijzen dat zij een goede zaak had en zoo veel grond als mogelijk wilde krijgen in het Protectoraat. Er liep ook een gerucht dat Linchwe last zou geven omtrent het toestaan dat de spoorweg door zijn land zou loopen. Flowers, de postmeester, wien ik gelastte de lijn te repareeren, deelt mij nu mede dat hij naar Engeland gaat om getuigenis afteleggen. De Wel-Eerw. Stanford is hier gestorven, en ik liet den Wel-Eerw. Page Wood Zaterdag overkomen om hem te begraven. Dien avond vertelde de heer Page Wood mij dat de Boeren begonnen te spreken over zekere produkten pakhuisen die gebouwd waren, elke 4 uren tusschen Malmani en Johannesburg. De reden waarom zij erover spraken was dat niet alleen voeder en produkten in die pakhuisen geplaatst werden, maar dat 'bouille beef' en dergelijke goederen die niets te doen hadden met produkten in die zoogenaamde produkten pakhuisen geplaatst werden. De heer Page Wood keerde op Zondag morgen naar Zeerust terug. Denzelfden avond vertrok de Politie. Wij hebben regen zeer noodig, het weer is vreeselijk droog, warm en uitputtend. Ik moest Vrijdag avond naar een boeren plaats omtrent 7 mijlen van hier gaan om een Boer te gaan zien die door den bliksem gedood was. Hij was in een wagen met zijn vrouw en kinderen en hij werd dood geslagen en de anderen niet aangerakt. Met vriendelijke groete."

683. In verband met den brief dien gij pas voorgelezen hebt, wilt gij het Comité niet doen verstaan dat als resultaat van het onderzoek gij vindt dat Inspekteur Fuller te blameeren was in den zin door den brief aan de hand.

gegeven?—Neen, want Inspekteur Fuller was eerst dien Zondag morgen daar aangekomen. Hij was te Vrijburg gestationeerd, niet te Mafeking.

Den heer
J. J. Graham.
—
5 Juni, 1896.

684. Hebt gij lof of blaam in de zaak toegekend?—Neen, want het onderzoek was niet finaal. De heer Fuller is vertrokken om getuigenis af te leggen in de Jameson zaak in Engeland. Ik schreef toen het volgend onderzoek voor aan den Politie Commissaris te Kimberley, op 14 Januari:—

“In verband met het onderzoek reeds voorgescreven omtrent de voorbereidselen te Mafeking voor den inval in de Z. A. Republiek door de B. Z. A. Politie, moe ik u berichten dat de Procureur-Generaal wenscht dat gij een zeer zorgvuldig onderzoek zult instellen naar de mogelijke deelname in het komplot van een lid der Kaapsche Politie Macht te Mafeking. In het woord ‘deelname’ is begrepen kennis van het feit door een lid der Politie verkregen en verborgen gehouden voor zijn autoriteiten.”

Op 22 Jan. zond de heer Robinson het volgend antwoord, insluitende de rapporten van Inspekteur Fuller en van Ageerend Inspekteur Browne:—

“Met betrekking tot uw brief No. 3/269 van den 14den dezer heb ik nu daer hiernevens volledige rapporten optezenden van Inspekteur Fuller en Ageerend Inspekteur Browne meedeelende al wat zij wisten omtrent den inval in de Z. A. Republiek door de B. Z. A. Politie: Ikzelf ben ervan overtuigd dat geen lid der Kaapsche Politie District 2 deelgenomen heeft in het komplot, en ik geloof dat de Procureur-Generaal het met mij eens zal zijn dat Inspekteur Fuller met veel oordeel gehandeld heeft in de stappen die hij nam om buiten allen twijfel de bedoelingen te weten te komen van hen die het bestier der zaak hadden en mij de feiten meedeelen die ik dadelijk na ontvangst aan u telegrafeerde. Gedurende mijn laatste bezoeken te Mafeking in verband met de overbrenging van een troep van de B. B. Politie naar mijn eigen macht, hoorde ik dat de B. Z. A. Compagnie ook de rest, of een groot gedeelte van de rest overnam.

Den heer
J. J. Graham.
5 Juni, 1896.

van die macht en dat er een kamp opgeslagen was te Pitsani Pothlugo in het Protectoraat waar een groote politie macht bijeengezameld werd. Ik schreef dit toe aan de groote uitbreiding van het gebied der Compagnie en aan de waarschijnlijke reorganisatie van hunne politie en ik geloof dat dit de algemeene indruk was; dat een inval zoodat die in kwestie bedoeld werd, is nooit bij mij opgekomen. Bovendien ben ik vrij zeker ervan dat geen van de personen die de macht uitmaakten (uitgenomen natuurlijk de aanvoerders) wisten dat Johannesburg hunne bestemming was, tot op het laatste oogenblik."

INSPEURTEUR FULLER'S RAPPORT.

"Volgens instructies vervat in uw confidentieelen brief van den 16den dezer, heb ik de eer te rapporteeren als volgt:—Op 28 Dec. verliet ik Vrijburg in den 6.30 p.m. trein en ging naar Mafeking om eene zaak te verhooren tegen een der leden der Politie macht te Mafeking. Ik reisde met Sir Charles Metcalfe, den heer F. Newton, Resident Commissaris van het Protectoraat en Majoor Gould Adams, 1ste Royal Scots Regiment, die in specialen dienst was in het Protectoraat. Op de reis naar Mafeking werd er niets gezegd omtrent iets bijzonders dat gebeuren zou, maar eenige nieuwsgierigheid werd aan den dag gelegd waarom onze trein te Vrijburg opgehouden werd om een speciale bode van de Kaapstad op te nemen. Ik vermeld dit om aan te toonen dat bovengenoemde heeren, twee van welke, de heer Newton en Majoor Gould Adams, ik zeer goed ken, schijnbaar niets wisten van de gebeurtenis die ophanden was en dat het dus onwaarschijnlijk was dat iemand anders niet in het vertrouwen van de aanvoerders der troepen te Mafeking en te Pitsani Pothlugo kennis of de geringste wenk kreeg van den voorgenomen inval. Bij onze aankomst te Mafeking zag ik Kapt. Heany en sprak met hem op het spoorweg platform, daar hij met denzelfden trein gereisd had zonder dat ik het wist. Ik hoorde later dat hij de speciale bode was

voor wien de trein te Vrijburg opgehouden was en dat hij per speciale kar naar Pitsani Pothlugo ging waar Dr. Jameson's tijdelijk hoofdkwartier toen was. Niemand in Mafeking scheen het minste denkbeeld te hebben van hetgeen sedert gebeurd is en ofschoon ik met vele officieren van de B. B. P. en B. Z. A. Compagnie's troepen sprak, verscheidene van welke mijne persoonlijke vrienden zijn, hoorde ik niets meer dan wat over geheel Zuid Afrika bekend was, namelijk dat de meeste officieren en manschappen van de B. B. P. overgemaakt waren aan de B. Z. A. Compagnie en dat een enigszins grootere macht dan noodig scheen voor plaatselijke behoeften te Pitsani Pothlugo was, 27 mijlen ten noorden van Mafeking. Er werd niets anders gezegd dan wat men dagelijks in de couranten kon lezen, verwondering te kennen gevende dat zulk een groote macht daar gehouden werd en nieuwsgierigheid omtrent het werkelijk doel van de B. Z. A. Compagnie die zulk een groote en dure strijdmacht op de been hield. Omtrent 1 uur in den namiddag kreeg ik den eersten wenk van wat er zou gebeuren van een officier in dienst van de B. Z. A. Compagnie, maar de stoutmoedigheid en volkomen minachting van alle internationale vriendschappelijkheid door het plan aan het licht gebracht, deden mij zeer ernstig aan de geheele zaak twifelen. Ik twifelde er volstrekt niet aan dat mijn zegsman mij eerlijk zeide wat hij geloofde de waarheid te zijn, maar hoe meer ik erover nadacht des te vaster werd ik ervan overtuigd dat hij opzettelijk misleid was en dat een andere onderneming in een geheel verschillende richting bedoeld werd. Ik was te vaster hiervan overtuigd omdat in den namiddag een gerucht zich verspreidde dat Mochudi, de voornaamste statie van den Bakatla stam, onder opperhoofd Linchwe in het Protectoraat, dadelijk aangevallen zou worden en dat er reeds orders gegeven waren dat de manschappen te Mafeking ten 8 ure p.m. op de parade moesten komen en dien nacht moesten marcheeren naar Pitsani Pothlugo om zich aan te sluiten bij het

Den heer
J. J. Graham
 5 Juni, 1896

Den heer
J. J. Graham.
—
5 Juni, 1896.

hoofdleger onder Jameson. (Zie Reuter's telegram gedateerd 30 Dec. Mafeking). Dit scheen meer waarschijnlijk, vooral als men de gespannen verhouding tusschen de Compagnie en de Protectoraat opperhoofden in aanmerking nam en wat het Kaapsche Gouvernement aangaat was er geen beginsel in het spel want de troepen zouden verplicht zijn als basis te gebruiken een gedeelte van het Rijksregeering gebied ten noorden van Ramathlabama. Onder deze omstandigheden besloot ik het kamp te laten bewaken en ik waarschuwde Sub-Inspekteur Browne om gereed te zijn met een goeden N. C. O. of Ruiter om te paard op de wacht te trekken, en ik zeide ook wat den waarschijnlijken aard van zijn werk zou zijn. Men moet verstaan dat dit alles op Zondag gebeurde toen het Telegraaf Kantoor gesloten en geen communicatie met het hoofdkwartier mogelijk was. Omtrent 7.30 p.m. rapporteerden de ruiters die op de wacht geplaatst waren bij het kamp dat de troepen uitgetrokken zonder trompet orders en ik gelastte toen Sub-Inspekteur Browne dadelijk op te zadelen ze te vergezellen uit dat gedeelte van Bechuanaland onder beheer van het Kaapsche Gouvernement, te letten op het aantal, de uitrusting enz., en mij zoo spoedig mogelijk te rapporteeren nadat zij over de grenzen getrokken waren. Ik zelf ging naar het kamp en zag dat alles gereed gemaakt werd om te marcheeren. Ik was toen in private kleederen (8 p.m.) maar Majoor R. White die bevelhebber scheen te zijn herkende mij en vroeg mij of ik niet mijn invloed wilde gebruiken om eenige van de B.B.P. die nog niet toegestemd hadden om overgemaakt te worden aan de Compagnie overtehalen hem te vergezellen en zich bij de troepen aan te sluiten. De mannen waren toen in gelid, afgestegen en hunne paarden waren omtrent 300 yards achter de linie van de andere troepen op de parade. Ik vroeg hem waarheen hij hen zou brengen en daar hij mijn vraag niet beantwoordde zeide ik: "Ik ben nu een officier in dienst van het Kaapsche Gouvernement en kan mij niet met

zulke zaken inlaten zonder te weten wat ik doe.”
 Waarop hij antwoordde dat hij wist dat ik veel invloed had onder de officieren en manschappen van de B. B. P. en hij vroeg mij dien invloed te gebruiken om hem te helpen; ik weigerde echter tenzij hij mij zijn doel bekend maakte en daarna verliet ik hem. Ik ging naar de plek waar de mannen die geweigerd hadden hunne positie op de parade intemenen, stonden, om te trachten uitte vinden wat het beteekende en ik vond dat Kol. Grey met hen sprak en zij waren toen juist bezig hunne paarden loste-
 maken en optestijgen, waarna bijna allen hunne plaats innamen toen de order gegeven werd in de kolom die toen uitmarcheerde. Ik volgde hen te voet en vond dat zij langs den hoofdweg gingen naar het Protectoraat, maar ziende dat een kar en 6 ezels aan de Compagnie behorende in de richting ging van den Buurmans Drift weg naar de Transvaal, ging ik door het veld naar dezen weg. Toen ik omtrent halfweg tusschen de twee wegen was, hoorde ik het bevel om rechts te wenden en toen hield iemand een korte toespraak—ik was te ver af om de stem te herkennen of de woorden te onderscheiden—waarna ik toejuichingen hoorde en de troepen gingen voort. Zij wendden toen rechts, verlieten den Protectoraat weg, aan de andere zijde van het dorp en kwamen in den Transvaal weg waar ik stond. Ik schatte hun aantal toen zij in het maanlicht mij voorbijtrokken op omtrent 160 man met 4 kanonnen. Ik zag Sub-Inspekteur Browne en Sergeant Schutle te paard, de troepen vergezellende. Toen Majoor White bij mij voorbijkwam groette hij mij. Ik beantwoordde den groet en zeide hem tegelijkertijd dat ik de geheele zaak zou rapporteeren. Hij zeide: Het is ‘all right,’ gij kunt doen wat gij wilt, de draden zijn afgesneden. Ik was zelfs toen er volstrekt niet zeker van, dat de geheele beweging van de troepen die het Protectoraat verlieten en langs den weg naar de Transvaal trokken, niet een krijgslist was en dat de richting niet eenige smijlen verder zou veranderd worden. Men moet

Den heer
J. J. Graham.
 5 Juni, 1896.

Den heer
J. J. Granam.
—
5 Juni, 1896.

bedenken dat ik voorzichtig moest zijn en geene verontrustende telegrammen moest afzenden gelijk dat hetwelk later bleek de waarheid te zijn, toen zouden geweest zijn, zonder goede redenen. Zelfs zooals de zaak stond, kon de Procureur Generaal mijne informatie niet gelooven, ofschoon mijn telegram slechts feiten vermeldde. Daar de draad afgesneden was, besloot ik op het rapport van Sub-Inspekteur Browne te wachten. Intusschen had ik een lichten man met twee snelle paarden gereed om een telegram naar de naaste statie te brengen van waar getelegrafeerd kon worden om u meetedeelen wat er gebeurd was. Sub-Inspekteur Brown keerde onstreeks 1 uur terug en zoo spoedig daarna als mogelijk was reed een ruiter met het telegram naar de Maribogo telegraaf statie, met orders om naar Vryburg te rijden als communicatie tusschen die twee plaatsen verstoord was en ik plaatste dadelijk patrouilles op de grenzen en nam zulke voorzorgen als ik kon met de weinige mannen ter mijner beschikking. Na hetgeen ik gerapporteerd heb, is het niet noodig te zeggen dat ik nooit in het vertrouwen was van de aanvoerders der expeditie en dat ik niets wist van hunne bedoelingen anders dan ik gerapporteerd heb. Ik verzoek dat gij dit rapport of een volledig kopie ervan naar den Procureur-Generaal opzendt met uw rapport. Ik geloof niet dat één enkel lid der Kaapsche Politie, officier of man iets van de zaak geweten heeft, totdat ik Sub-Inspekteur Browne gelastte zich gereed te houden om de troepen te vergezellen, en ik zou niets geweten hebben, als ik niet ten gevolge van mijn vroegeren dienst in de B.B.P. met vele der officieren goed bekend was."

AGEEREND INSPEKTEUR BROWNE'S RAPPORT.

"In antwoord op uw brief van den 17den dezer, omtrent den inval van de B.Z.A. Compagnie troepen in de Z. A. Republiek, heb ik de eer te rapporteeren dat ik voor het eerst hoorde dat zulk een aanval voorgenomen was om 8 uur op den avond van den 29sten December l.l., toen Inspekteur Fuller mij meedeelde

dat hij pas gehoord had dat de inwoners in Johannesburg de wapenen opgenomen hadden tegen het Gouvernement van de Z. A. Republiek en dat de troepen van de B. Z. A. Compagnie, toen hier gestationeerd, de telegraaf draden afgesneden hadden nabij Mafeking en ten 9 ure zouden marcheeren naar Johannesburg om de opstandelingen te helpen. Daar Inspekteur Fuller niet overtuigd was van de waarheid van hetgeen hij gehoord had gelastte hij mij een wakend oog te houden op het B.B. Politie kamp en als troepen vertrokken ze te vergezellen naar de grenzen der Kolonie om zeker te weten te komen of men voornemens was een inval in de Z. A. Republiek te doen. Omtrent 9 uur, gehoord hebbende dat de troepen uittrokken ontmoette ik ze, vergezeld van Sergeant Shutle op marsch op korten afstand van het B.B. Kamp en reed met hen van daar tot dat zij bij den Malmani weg kwamen en langs dien weg totdat zij de Z. A. Republiek introkken; ik keerde toen naar Mafeking terug en rapporteerde aan Inspekteur Fuller die dadelijk een bode te paard afzond naar Maribogo met telegrammen de zaak aan u rapporteerende. Zoover ik weet wisten geene leden van de Kaapsche Politie te Mafeking of elders van zulk een voorgenomen inval en onthielden informatie van hunne autoriteiten of waren op eenigerlei wijze medeplichtig aan het komplot.”

Den heer
J. J. Graham.
5 Juni, 1893.

685. *De heer Merriman.*] Hoe komt het dat Fuller's telegram dat met een expressbode naar Maribogo gezonden werd, zooveel later aankwam dan dat van den Magistraat?—Omdat hij aan den Commissaris der Politie telegrafeerde, die het moest herhalen van Kimberley.

686. *Voorzitter.*] Gij hebt volstrekt geen informatie omtrent Majoor Heaney, anders dan die vervat in het rapport aan Inspekteur Fuller?—Neen.

687. Is er niet aanzoek gedaan om een onderzoek te Kimberley te doen instellen omtrent de vraag wat Heaney daar gedaan heeft zoolang hij daar was?—Ja, maar ik heb het niet hier.

Den heer
J. J. Graham.
 5 Juni, 1896.

688. *Le heer Schreiner.*] Is het niet mogelijk geweest iemand gevangen te nemen wegens het afsnijden van den draad en hem te doen terechtstellen onder de Telegraaf Wet?—Ik veronderstel dat dat in handen van het Postkantoor was.

689. Als mijn geheugen mij niet bedriegt hebt gij een onderzoek ingesteld in de eerste dagen van Januari en het bleek zeer moeilijk een duidelijke verklaring onder eede te krijgen?—Ja.

690. Gij liet ook onderzoek doen te Mafeking?—Ja.

691. Is er tot nu toe eene beeedigde verklaring tegen iemand afgelegd?—Neen.

692. En na al uw onderzoek kunt gij niemand doen terechtstellen wegens overtreding van de Wet door den draad aftesnijden?—Neen. Men moet natuurlijk niet vergeten dat de betrokken personen weken tevoren van het tooneel verdwenen zoodat het zeer moeilijk was getuigenis op een bepaald punt te verkrijgen.

693. Wat aangaat het gebruiken van Koloniaal gebied als een basis voor vijandelijkheden tegen een bevriende Republiek, hebt gij niemand onder onze jurisdictie gevonden tegen wien genoegzaam getuigenis verkregen is zoodat hij vervolgd kan worden onder de Foreign Enlistment Act?—Het is zeer moeilijk te zeggen. Niemand is vervolgd. Als gij bedoelt of beeedigde informatie verkregen is die een vervolging onder die Wet zou rechtvaardigen, hebben wij niets van dien aard ontvangen.

694. Gij herinnert u dat in de eerste dagen van Januari de Proc. Generaal verzocht heeft dat als iemand ons gebied de basis gemaakt had voor vijandelijkheden tegen een bevrienden Staat hij vervolgd moest worden onder de Foreign Enlistment Act. Wat ik duidelijk wil maken is dat gij niemand gevonden hebt tegen wien bevredigende informatie gegeven is zoodat zulk eene vervolging ingesteld kon worden?—Neen.

695. De overtreders werden in Engeland terechtgesteld?—Ja. Bovendien het is een moeilijke zaak. Als het de daad was van slechts een paar personen en het getuigenis hen aanwees, kon er een vervolging ingesteld worden, maar dit is een zaak die zoo enorm is dat het zeer

moeielijk is (vooral als de vervolgingen gedeeltelijk in de Transvaal en gedeeltelijk in Engeland plaats vinden en de meesten vrijgelaten worden) het tehuis te brengen op een bepaald persoon alhier.

De heer
J. J. Graham.
5 Juni, 1896.

696. *De heer Merriman.*] Zou het opzamelen en verschaffen van krijgsvoorraad een overtreding zijn van de Foreign Enlistment Act?—Ja, zeker.

697. *De heer Schreiner.*] Gij hebt geene bewijzen genoeg om den Procureur-Generaal in staat te stellen stappen te nemen tegen een of ander persoon?—Ik geloof van neen.

698. De heer Rawlinson was hier voor de Rijksregeering. Heeft hij bewezen dat hij hier gekomen is met het doel om onderzoek te doen?—In het eerst niet. Ik wil een onderhoud beschrijven dat hij in mijn kantoor had. Hij kwam op een morgen met Sir Graham Bower, en de Procureur-Generaal was op het oogenblik afwezig. Sir Graham Bower kwam in mijn kantoor eerst met den heer Rawlinson, en 'eenige seconden later kwamen de heeren Searle, North en Williamson—een klerk in Thesaurie—binnen. Sir Graham Bower, zich plotseling tot mij wendende, zeide: "Wij willen al de telegrammen hebben in verband met den Jameson inval." Op het oogenblik was nog geen enkelen regel, den heer Rawlinson accrediteerende, vertoond, en ik heb reden om te geloven dat ik de eerste persoon was verbonden met het Koloniaal Gouvernement bij wien deze heeren aanzoek deden. Ik antwoordde Sir Graham Bower dat volgens onze wet telegrammen volkomen geheim waren. De heer Rawlinson zeide daarop, "hoe kunnen wij ze dan krijgen?" en ik antwoordde dat ze alleen verkregen konden worden door middel van een dagvaarding in een gerechtshof. Hij zeide, "dan zullen wij een dagvaarding uitzenden van Bow Street." Ik zeide daarop: "veronderstel dat zulk een dagvaarding van kracht was, dan moet er eerst een zaak hangende zijn." Hij zeide: "maar er moet een of ander middel zijn om ze te krijgen." Waarop ik antwoordde: "er zijn geene waarvan ik thans weet."

699. *De heer Merriman.*] Is hij een advocaat?—Ja, van eenigen naam.

Den heer 700. In Engeland?—Ja. Ik zeide dat ik aan den
J. J. Graham. Procureur-Generaal zou zeggen wat hij begeerde en dat ik
 5 Juni, 1896. hem zijne beslissing zou meedeelen.

701. *De heer Schreiner.*] Als iemand zeide dat gij of de
 Procureur-Generaal niet alle hulp gegeven had bij dat
 onderzoek, dan zou dat onjuist zijn?—Ik geloof van ja

702. Gij heb alles gedaan dat gij behoort en kondt
 doen?—Ja.

703. *De heer Du Toit.*] Weet gij van de pakhuizen
 opgericht langs den weg van Mafeking naar Krugersdorp?
 —Neen; wij hebben geen onderzoek gedaan naar iets dat
 in de Transvaal gebeurd is. Ik was onder den indruk dat
 alle handelingen binnen de Transvaal gepleegd, zelfs door
 Britsche officieren, buiten onze jurisdictie waren. En ik
 geloof dat de Transvaal veel betere informatie had dan wij
 omtrent die handelingen.

Maanaag, 8 Jnri, 1896.

TEGENWOORDIG :

De PROCUREUR-GENERAAL (Voorzitter),

De heer Merriman,		De heer Du Toit,
„ Fuller,		„ Schreiner.
„ Innes,		„ Jones,

De Ed. Sir Gordon Sprigg, K.C.M.G., L.W.V. ondervraagd.

De Ed. 704. *De Voozitter.*] Gij zijt Eerste Minister der
J. G. Sprigg, Kolonie?—Ja.
K.C.M.G.,

L.W.V. 705. *De heer Merriman.*] Ik zie in een memorandum dat
 8 Juni, 1896. gij gezonden hebt aan den Secretaris voor de Kolonien dat
 gij zegt dat gij niets geweten hebt van de gebeurtenissen
 bij het einde van voorleden jaar, vóór den morgen van
 Dinsdag, 31 Dec.?—Ja, dat memorandum dat in Engeland
 gepubliceerd is, werd gezonden ten gevolge van een aan-
 zoek van het Transvaalsche Gouvernement vragende waar-
 om het Kaapsche Ministerie het Transvaalsche Gouverne-
 ment niet bekend gemaakt heeft met wat er aan den gang

706. Gij zegt dat gij het niet geweten hebt vóór Dinsdag morgen?—Ja, op 31 Dec. toen ik het in de *Cape Times* las vóór het ontbijt.

De Ed.
J. G. Sprigg,
K.C.M.G.,
L.W.V.

707. Gij hadt niet de minste informatie vóór dien tijd?—Niet de minste. Ik geloofde het niet toen ik het las. Ik meende dat het een van die losse geruchten was die toen in de couranten gepubliceerd werden en ik gaf zeer weinig acht erop. In den loop van den morgen echter, werd ik ervan overtuigd dat het werkelijk gebeurd was.

3 Juni, 1896.

708. Hoe werdt gij ervan overtuigd?—Het was algemeen bekend in de stad. Een telegram was ontvangen dat Jameson werkelijk over de grenzen getrokken was.

709. Wij hebben getuigenis dat twee Ministers het den dag te voren hebben geweten, hebben zij het u niet meege-deeld?—Neen.

710. Welke stappen hebt gij genomen toen de informatie ontvangen was?—Den vorigen dag, Maandag den 30sten, gevoelde ik mij niet op mijn gemak, ik had een gevoel dat ik niet verklaren kan, dat er iets verkeerd was.

711. Wat gaf u dat gevoel? Ik weet niet of het eene soort van intuïtie was. Het Comité herinnert zich dat er destijds veel opgewondenheid in Johannesburg heerschte en dat men dacht dat het waarschijnlijk was dat iets zou gebeuren, zonder dat iemand precies wist wat. Op den Zaterdag te voren had ik den Voorzitter van het Reform Comité, den heer Leonard gesproken. Hoorende dat hij in de stad was liet ik hem verzoeken bij mij te komen om uitte vinden of ik informatie van hem kon krijgen omtrent hetgeen er aan den gang was in Johannesburg. Hij kwam en ik zeide tot hem: "Gij zoudt in deze maand een vergadering gehad hebben, maar zij is uitgesteld tot 6 Januari." Hij zeide: "Ja, wij zullen eene vergadering hebben." Ik vroeg hem wat zij op die vergadering gingen doen, waarop hij antwoordde dat hij dat niet precies wist. Daarop zeide ik: "Als gij als voorzitter eene vergadering bijeengeroepen hebt dan zal het uw plicht zijn een voorstel voor die vergadering te leggen." Hij zeide: "Ja, dat geloof ik." Ik vroeg hem of hij wilde zeggen wat zij van plan waren te

De Ed
J. G. Sprigg,
K.C.M.G.,
L.W.V.
—
8 Juni, 1896.

doen. Hij aarzelde, maar zeide eindelijk: "Ik geloof niet dat ik thans recht heb u te zeggen wat onze plannen zijn, maar ik verzeker u hiervan dat wij strikt konstitutioneel zullen handelen." Hij vertrok toen en ik heb hem niet weer gezien.

712. Toen gij hoordet wat er werkelijk gebeurd was, wat hebt gij gedaan?—Er was dienzelfden dag een vergadering van het Kabinet (Dinsdag) nadat de heer Rhodes naar de stad gekomen was. Ik weet niet zeker of hij in de stad was op den vorigen Zaterdag want ik heb hem niet gezien, maar hij kwam op den Maandag niet naar de stad.

713. *De heer Schreiner.*] Na de Kabinets vergadering was het aftreden van den heer Rhodes en het Ministerie zeker of niet?—Ongetwijfeld was het zeker.

714. Maar de tijd waarop het zou geschieden was onbepaald?—Ja.

715. *De heer Merriman.*] Hebt gij stappen genomen om de Rijksregeering te overtuigen dat deze kolonie niets met die politiek te maken had?—Welke stappen bedoelt gij?

716. Hebt gij minuten hieromtrent naar de Rijksregeering gezonden?—De Rijksregeering weet dat het Ministerie niets van den toestand heeft geweten.

717. Ik vroeg of gij minuten aan de Rijksregeering gezonden hebt omtrent de politiek van dit Gouvernement?—Nee, ik geloof van neen. Ik heb aan den heer Chamberlain privaats geschreven.

718. Gij hebt geen minuut gezonden?—Nee, ik geloof van neen.

719. Wilt gij u hiervan verzekeren?—Ja, gij moet bedenken dat het 5 maanden geleden is.

720. Hebt gij mededeelingen aan het Transvaalsche Gouvernement gezonden behalve die welke gedrukt staan in het Transvaalsche Groenboek?—Nee, ik geloof van neen, omtrent de politiek, maar ik zou gerarne de notulen willen doorzien. Ik zal den Secretaris gelasten te zoeken.

721. Hebt gij nauwkeurig onderzoek doen instellen omtrent het aandeel dat de kolonie in de zaak genomen heeft?—Wat bedoelt gij met de kolonie?

722. Zooals gij weet werd de kolonie gebruikt als basis

van waar wapenen en ammunitie naar Johannesburg gezonden werden. Zij was ook de basis waarvan 180 man vertrokken?—Ja, gij weet dat onderzoek ingesteld is, waarop vervolgingen ingesteld zijn zoowel in de Kaapstad als te Kimberley.

D Ed.
J. G. Prigg
K.C.M.G.,
L.W.P.
8 Juni, 1896.

723. Was het een nauwkeurig onderzoek?—Ja, het was in handen van het Rechts Departement en werd op de gewone wijze behandeld.

724. Gij hebt niet zelf, als een zaak van Ministerieele politiek, een onderzoek doen instellen naar het afsnijden van den telegraafdraad—ziende dat gij aan het hoofd van dat Departement staat?—Dat is in handen van het permanente hoofd van het Departement.

725. Gij hebt hem niet aan het werk gezet?—Hij zal de volledigste informatie daaromtrent kunnen geven.

726. Maar hebt gij niet volledige instructies gegeven aan dat permanent hoofd om volledig onderzoek te doen naar het afsnijden van den draad?—Ja, ik heb met den heer French erover gesproken en heb hem gelast onderzoek te doen.

727. Hebt gij dat onderzoek voortgezet?—Zoover ik mij herinneren kan, werd de draad niet in de Kolonie afgesneden.

728. Ja, het was binnen de Kolonie?—Gij vraagt mij naar bijzonderheden; ik wil liever dat gij den Postmeester Generaal hieromtrent zult ondervragen.

729. Ik wil te weten komen welke actieve stappen er genomen zijn om deze zaak volkomen te onderzoeken. De resultaten van het onderzoek zijn u niet toegezonden?—Als ik tevoren geweten had dat zulke vragen mij gedaan zouden worden, zou ik de informatie verkregen hebben en mij ervan voorzien hebben.

730. *De heer Schreiner.*] Wat dat onderzoek aangaat, men meende dat geweren en ammunitie door onze Douane kantoren gegaan waren onder valsche declaratie. Mag ik vragen of gij weet van een onderzoek daaromtrent?—Ik heb communicatie hierover gehad met den Kollekteur van Inkomende Rechten maar heb nog geen informatie ontvangen dat zij een geval opgespoord hebben. Het is natuurlijk altijd mogelijk dat men goederen insmokkelen kan zonder dat zij ervan weten.

- De Ed.
J. G. Sigg,
K. M. G.,
L. W. V.
8 Juni, 1896.
731. Het Douane Departement is dus niet in staat geweest, met het oog op de verklaringen bij het voorloopig onderzoek in de Transvaal, om den vinger te leggen op eenige geweren die ingevoerd zijn op valsche verklaringen, terwijl werkelijk geweren en ammunitie ingevoerd werden? —Ik heb van één geval gehoord waarin beweerd werd dat eenige maxims of een maxim ingevoerd werd in stukken te Oost Londen. Men zeide dat het Douane Kantoor niet wist dat zij Maxims waren en ze niet herkenden.
732. Kunt gij zeggen onder welken naam deze maxims ingevoerd werden?—Neen, de Kollekteur van Invoerende Rechten zou het misschien kunnen zeggen.
733. Gij hebt dat onderzoek nog niet laten doen?—Neen, dat wil ik niet zeggen. De zaak is in handen der Douane.
734. De bewering dat de geweren en ammunitie ingesmokkeld waren, werd reeds in de eerste dagen van Januari gehoord?—Waarschijnlijk wel.
735. Voordat het vorig Ministerie formeel afgetreden was?—Het is mogelijk. Ik wil mij aan den datum niet binden.
736. Heb ik u goed verstaan dat gij een ongerust gevoel hadt op Maandag, 30 December?—Ja, er was zooveel aan de lucht, dat is hoe ik het zou willen beschrijven.
737. Hadt gij zulk een gevoel vóór dien tijd?—Neen.
738. *Voorzitter.*] Niet voordat gij den heer Leonard gezien hadt?—Het was na ik hem gezien had. Het Comité zal zich het gevoel herinneren dat er toen heerschte in de stad.
739. *De heer Schreiner*] Had uw onrustig gevoel betrekking op de aanwezigheid op de grenzen van het Protectoraat of van de Kolonie van groote getallen van de Chartered Company's Politie?—Neen, niet in het minst.
740. Het was een onrustig gevoel in het algemeen, niet in bijzonder omtrent die Politie?—O, zeker niet, en het stond in hoegenaamd geen verband met de Chartered Company.
741. Gij hebt hierover niet met uwe ambtgenoten gesproken?—Ik telegrafeerde aan den heer Rhodes op dien Maandag en zeide dat het mij zeer aangenaam zou zijn als hij naar de stad kwam.

742. Hoe laat hebt gij getelegrafeerd?—Maandag morgen.

743. Hij kwam niet?—Neen; ik ontving een antwoord laat in den namiddag zeggende dat hij niet van plan was dien dag te komen, maar dat hij den volgenden morgen zou inkomen; en hij kwam toen.

744. Wist gij, vóórdat hij Dinsdag morgen naar de stad kwam, dat Jameson over de grenzen getrokken was?—Ik wist het niet als een feit, maar ik had het bericht dien morgen in de couranten gelezen.

745. Wist gij het voordat gij het in de courant gelezen hadt?—Neen, ik had niet het minste idee ervan.

746. Gij hebt het niet geweten te eenigertijd op 30 December?—Neen.

747. Gij wist het eerst op den 31sten?—Ja.

748. En sedert dien tijd was er geene vergadering van den Uitvoerenden Raad gedurende de voortduring van het vorige Ministerie? Er was geen vergadering met den Gouverneur?—Neen, de Gouverneur vertrok naar Pretoria op Donderdag, 2 Januari; en er was geene vergadering van den Uitvoerenden Raad.

749. De constitutioneele positie was een weinig gespannen?—Ja.

750. Het aftreden van den Eersten Minister was eene zekerheid, ofschoon het nog bleef overstaan?—Ja.

751. En gij, als oudste lid van den Uitvoerenden Raad, waart eigenlijk de Ministerieele vertegenwoordiger ageerende met den Gouverneur?—Ja. Gij zult u herinneren dat dit de schikking was, gemaakt toen het Ministerie gevormd werd, dat ik die plaats moest innemen als de heer Rhodes afwezig was.

752. En sedert de vergadering van het Kabinet op den 31sten werd de constitutioneele positie beschouwd te zijn, als of de heer Rhodes afwezig was, met betrekking tot uwe taak. Gij waart de tusschenpersoon in het Ministerie die met den Gouverneur onderhandelde?—Ja en het plaatste mij in een uiterst moeilijke positie.

753. Omdat gij de positie van den nominalen Eersten Minister in aanmerking moest nemen en dan moest gij uwe ambtgenoten raadplegen den Eersten Minister uitslui-

De Ed.
J. G. Sprigg,
K. G. M. G.,
L. W. V.
3 Juni, 1896.

De Fd.
J. G. Sprigg,
K.C.M.G.,
L.W.F.
8 Juni, 1896.

tende, en wederom moest gij met den Eersten Minister raadplegen en ook den Gouverneur zien?—Ja, in het midden van wilde opgewondenheid moest ik getrouw zijn aan den Eersten Minister, getrouw aan mijne ambtgenoten en getrouw aan het land.

754. Het was een buitengewoon moeilijke positie?—Ja, ik ben nooit in mijn leven in zulk een moeilijke positie geweest.

755. Ik wil gaarne uw antwoord hierop hebben. De vorige Procureur-Generaal nam persoonlijk het standpunt in dat hij onmiddellijk zou aftreden zoodra er een druppel bloed vergoten werd?—Ja, dat is zoo.

756. Maar het zeer noodige vertrek van den Gouverneur naar Pretoria vertraagde de formeele aanneming van de resignatie van den heer Rhodes?—Ja dat was zoo. De Gouverneur zeide dat als de resignatie dadelijk aangenomen moest worden, het hem beletten zou naar Pretoria te gaan. Ik heb hem gezegd dat ik meende dat het noodzakelijk was onder de omstandigheden van het land en onze betrekking tot de Transvaal dat hij zoo spoedig mogelijk daarheen ging en hij zeide dat onder die omstandigheden het beter zou zijn de resignatie terug te houden, maar dat zij hem toegezonden kon worden te Pretoria bij zijn aankomst aldaar, als ik het noodig oordeelde. De Gouverneur liet de zaak geheel in mijne handen en zeide dat hij zich verlaten zou op mijn advies. Als ik meende dat de resignatie naar Pretoria moest gezonden worden en hem in dien geest adviseerde, zou hij haar daar aannemen.

757. Maar vóór hij vertrok, was de resignatie van den heer Rhodes reeds in zijne handen?—Ja, de heer Rhodes had zijn resignatie aangeboden.

758. En de Gouverneur verzocht, onder de omstandigheden, dat zij moest overstaan?—De Gouverneur zeide en ik meen zeer terecht, dat hij de Kolonie niet zonder een Ministerie verlaten kon.

759. En dat gebeurde voordat de Kaapstad wist dat Jameson werkelijk zich overgegeven had?—Ja.

760. De tijdingen hier waren van den tegenstrijdigsten aard, toen dat gebeurde?—Ja.

761. Op den morgen van 3 Januari liet gij publiek

kennis geven dat de resignatie aangeboden was, maar bleef overstaan omdat Zijne Excellentie naar Pretoria vertrok?—Ja.

D. Ed.
J. G. Sprigg,
K. C. M. G.,
L. W. V.

762. Later vondt hij het noodig den Gouverneur mede te deelen dat de resignatie moest aangenomen worden?—Ja, de Gouverneur kwam te Pretoria op Zaterdag avond, 4 Jan. aan. Dien avond bood de heer Rhodes formeel zijn resignatie aan per telegraaf en op Zondag morgen, den 5den, nam de Gouverneur die resignatie aan.

8 Juni, 1896.

763. Voordat de Gouverneur vertrok, had de heer Rhodes reeds zijne resignatie aangeboden?—Ja.

764. Die resignatie bood hij aan als het gevolg van het besluit van het Kabinet?—Ja, dat zou ik denken. Ongetwijfeld was dat de beslissing van het Kabinet.

765. En dat besluit werd genomen na zeer lange beraadslaging en discussie?—Ja.

766. Zoowel in tegenwoordigheid van den heer Rhodes als nadat hij vertrokken was?—Ja.

767. Het was het eenparig besluit van het Kabinet?—Ja, zoover ik weet heeft geen lid geaarzeld, geen twijfel werd ten minste uitgesproken.

768. *Voorzitter.*] Ten opzichte van de onrust die gij gevoeld hebt op dien Maandag nadat gij den heer Leonard op den Zaterdag gezien hadt; stond die in verband met de inwendige opgewondenheid in de Transvaal zelve, of was het omdat gij dacht dat de Transvaal van buitenaf zou aangevallen worden?—Het stond alleen in verband met de inwendige opgewondenheid in de Transvaal. Ik had niet het minste idee dat een inval van buitenaf ergens voorgenomen was.

769. *De heer Schreiner.*] Gij herinnert u dat ervan gesproken werd een compagnie van de Black Watch naar Mafeking te zenden, gelijk in de couranten gezegd werd. Dat was na Jameson's overgave?—Ja, het was voordat het tegenwoordig Ministerie gevormd werd.

770. Gij herinnert u dat dit was om onrust te doen bedaren langs de Transvaalsche grenzen waar Transvaalsche inwoners in zeer opgewonden toestand waren. Dit was het plan?—Ja.

771. Maar ten gevolge van objecties gemaakt door het

De Ed. J. G. Sprigg, K.O.M.G., L.W.V.
8 Juni, 1896.

toenmalig Ministerie werd dat plan opgegeven en de troepen gingen niet?—Ja, zoodra ik ervan hoorde schreef ik aan Generaal Goodenough dat ik hem gaarne hierover wilde spreken. Hij kwam naar mijn kantoor en ik sprak sterk tegen dat voorstel, en zeide dat naar mijn gevoelen het zeer schadelijke gevolgen zou hebben. En ten gevolge van deze objectie werd het bevel herroepen, en de compagnie werd niet opgezonden.

772. Voor dat gesprek waren er telegrammen van Mafeking aanwijzende dat dit groote opgewondenheid zou veroorzaken?—Ja.

773. Gij zegt dus dat in deze en andere zaken gij alles gedaan hebt om opgewondenheid te doen bedaren, die zeer natuurlijk veroorzaakt was tusschen de bevolking op onze grenzen en die dicht bij aan den overkant?—Ja, wij deden alles dat in ons vermogen was om opgewondenheid te doen bedaren en diezelfde politiek is tot nu toe gevolgd.

774. En geen geval van wezenlijke onaangenaamheid is er ontstaan?—Neen.

775. *De heer Merriman.*] In uw buitensporigste droomen is het u nooit in de gedachte gekomen dat de Eerste Minister der Kolonie van een komplot wist om de Transvaal aantevaller?—Neen, ik ben geen dromer.

De Ed. Johannes Albertus Faure, L.W.R., ondervraagd.

De Ed. J. A. Faure, L.W.R.

776. *De heer Merriman.*] Gij waart in Johannesburg tegen het einde van voorleden jaar?—Ja.

777. Hebt gij van daar getelegrafeerd aan den vorigen Eersten Minister der Kolonie?—Ja.

778. Gij hebt hem telegram gezonden?—Ja.

779. Herinnert gij u den datum?—Ik geloof het was op 27 December.

780. Was het het volgende: "Het wordt publiek gezegd door leden van de Nationale Unie dat gij hier oproer aanstookt, en 800 Politie gestationeerd hebt nabij de grenzen. Uwe vrienden raden u sterk aan dit officieel te ontkennen?"—Ja, zoover ik mij kan herinneren.

781. Gij hebt dat getelegrafeerd ten gevolge van rapporten die gij in Johannesburg omtrent den heer Rhodes gehoord hadt?—Ja.

782. Wat men zeide was dat Jameson de Transvaal zou intrekken?—Men zeide dat hij op de grenzen was.

De Ed.
J. A. Faure,
L. W. E.

783. Wat hebt gij bedoeld met de woorden "dat gij oproer aanstoot"?—Dat kan ik niet zeggen.

8 Juni 1893.

784. *De heer Schreiner.*] Zou het betrekking hebben op hetgeen gij gehoord hadt dat groote sommen uitgegeven waren voor het organiseeren van de Johannesburg beweging en dat zij uit bronnen kwamen waarover de heer Rhodes beheer had?—Neen.

785. Gij hebt dat niet gehoord?—Neen.

786. *De heer Merriman.*] Gij hebt het gedaan ten gevolge van rapporten die gij gehoord hadt?—Ik kan zeggen van wien ik het gehoord heb, van den heer Schimpers, een Vrijstater.

787. En ten gevolge daarvan zondt gij dit telegram van 27 December?—Ja.

788. Gij hebt geen antwoord ontvangen?—Neen.

789. Gij zondt het op Vrijdag?—Ik weet dat het op den 27sten was. De 26ste was de tweede dag van de wedrennen en ik zeide aan Schimpers dat ik een telegram den volgende dag aan den heer Rhodes zou zenden.

790. *De heer Schreiner.*] Gij waart daar met den voorzitter van dit Comité?—Ja.

791. En hij heeft eigenlijk het formeele telegram opgesteld?—Ja ik vertelde hem wat ik gehoord had.

792. Gij hadt dit gehoord, en daar gij dikwijls in gesprek waart met Sir Thomas Upington, met wien gij daarheen gegaan waart voor de wedrennen, was dit telegram door u gezonden het resultaat van uwe gesprekken met Sir Thomas die het eigenlijk opstelde?—Ja hij schreef het telegram. Schimpers kwam naar mij bij de wedrennen en vroeg mij of het waar kon zijn dat er zoovele honderden mannen op de grenzen waren gereed om in te komen.

793. En toen stelde Sir Thomas het telegram op en zond het in uw naam?—Ja.

794. Het kwam eigenlijk van Kolonisten te Johannesburg die gaarne een gerucht dat zij ongerijmd beschouwden wilden tegengesproken hebben?—Ja.

795. Gij zijt er zeker van dat gij dit telegram afgezonden hebt?—Volkomen.

De heer George James Boyes ondervraagd.

- Den heer
G. J. Boyes.
8 Juni, 1896.
796. *Voorzitter.*] Gij zijt Civiele Commissaris en Resident Magistraat te Mafeking?—Ja.
797. En gij waart dat in December l.l.?—Ja.
798. *De heer Merriman.*] Waart gij te Mafeking de geheele maand December?—Ik geloof dat ik daar aankwam nadat mijn verlof van afwezigheid verstreken was op 4 December.
799. Was er een buitengewone beweging van de Chartered Company's Politie gedurende die maand?—Een gedeelte van de macht kwam van het Gebied naar het kamp en sommigen van de B.B.P. werden overgemaakt door de Rijksregeering aan de Chartered Company.
800. Heeft het u niet verwonderd dat er zoovele manschappen van de Chartered Company die door haar betaald werden te Mafeking waren?—Gij bedoelt in den omtrek van Mafeking. De mannen te Mafeking waren in dienst der Rijksregeering.
801. Wanneer werd de Politie overgemaakt aan de Chartered Company?—Zij waren overgemaakt of stonden op het punt van te worden overgemaakt toen zij naar de Transvaal trokken.
802. Werden zij nog door de Rijksregeering betaald toen zij de Transvaal introkken?—Ik weet niet of zij werkelijk reeds overgemaakt waren.
803. *De heer Schreiner.*] Als zij overgemaakt waren dan was het zeer kort vóór den inval?—Juist. Zij werden langzamerhand overgemaakt. Kapt. Tighe bijvoorbeeld, verliet het Pitsani Kamp eenigen tijd te voren, daarna Ellis en toen Drury. Dezen allen waren officieren in de Bechuanaland Politie.
804. *De heer Merriman.*] Er was veel drukte onder de troepen der Chartered Company, artillerie werd verplaatst, en zoo voort?—Ik hoorde ervan maar heb het niet gezien.
805. Was er geene te Mafeking?—Ik weet niet of het de artillerie was van de Chartered Company of van de Rijksregeering.
806. *De heer Schreiner.*] Van waar kwam zij?—Ik weet het niet.

807. *Voorzitter.*] Waar was die artillerie vóór de annexatie?—Ik geloof dat als er artillerie was, zij altijd daar moet geweest zijn.

Den heer
G. J. Boyes.
—
8 Juni, 1896.

808. *De heer Merriman.*] Mafeking is niet een groote plaats?—Neen, klein.

809. Werd er niet veel gesproken over de bewegingen der troepen?—Er werd veel gesproken over het komen van de troepen der Chartered Company naar het Pitsani Kamp. Ik ondervraagde Majoor White hieromtrent en hij gaf mij een uitleg dat mij redelijk voorkwam. Hij zeide dat zij aan het onderhandelen waren met de Rijksregeering om te trachten het Protectoraat te krijgen. Khama protesteerde hiertegen en daarom wilden zij zoo vele manschappen als mogelijk was daar hebben om de handen van den heer Chamberlain te sterken.

810. *De heer Schreiner.* | Dat was Bobb White die u dat vertelde?—Ja.

811. Wanneer vertelde hij u dat?—Het moet geweest zijn nadat ik terugkeerde. Hij had lunch bij mij in mijn huis.

812. Omstreeks wanneer?—Tusschen den 4den en den 29sten Dec., ik kan mij den datum niet herinneren.

813. Gij hadt dikwijls persoonlijk gesproken met de officieren van de troepen der Chartered Company?—Stellig met White.

814. Vooral met hem?—Ja, want ik stelde er belang in de Engelsche cricketspelers daar te krijgen en ik maakte schikkingen met hem om inteteekenen en eenige van de mannen in het Pitsanikamp te doen spelen.

815. Het Comité zou gaarne willen weten of gij ooit iets gezien of gehoord hebt dat u deed denken dat de Chartered Company hare Politie bijeenbracht in verband met den onrustigen toestand van Johannesburg?—Neen. Ik vroeg Dr. Jameson en hij zeide dat hij de manschappen bijeengebracht had om hun hun werk te leeren en ze dan te verdeelen op de verschillende staties.

816. Wanneer hebt gij hem dat gevraagd?—Omstreeks denzelfden tijd waarop ik met White erover sprak.

817. Hoe lang voor den inval?—Omtrent 8 of 10 dagen na den 4den December.

- Den heer
G. J. Boyes.
8 Juni, 1896.
818. Eenigen tijd voor het midden van Dec.?—Ja.
819. En wat was de reden die Dr. Jameson noemde?—
Dat zij de mannen bijeengebracht hadden om hun hun
werk te leeren voordat hij ze op de verschillende middel-
punten verdeelde. Ik maakte daaruit op dat de Chartered
Company bezit ging nemen van het grootste gedeelte van
het Protectoraat.
820. Gij weet dat zij bezig waren troepen te brengen
uit het noorden?—Ja.
821. Iedereen wist het daar?—Ja en gelijk ik zeide,
White zeide het was om de handen van den heer Cham-
berlain te sterken in verband met de onderhandelingen.
822. Gij zegt dat gij Jameson gevraagd hebt waarom
de troepen daar bijeen verzameld werden, hebt gij hem
gevraagd of het iets te doen had met Johannesburg?
—Stellig niet.
823. Hadt gij suspicie dat het iets ermee te doen had?
—Neen, ik hoorde voor het eerst dat er iets aan den gang
was op Vrijdag avond, den 28sten Dec. De WelEerw.
Stanford was gestorven en ik had een express gezonden naar
Zeerust om een predikant. De WelEerw. Page Wood
kwam en in een gesprek op Zaterdag avond zeide hij:
“Er is een vreemd gerucht in de Transvaal omtrent
produkten pakhuizen die gebouwd zijn langs den weg van
Mafeking naar Johannesburg. De Boeren zeggen dat het
vreemd is dat deze produkten pakhuizen voorzien zijn van
‘bouille’ rundvleesch en dergelijke dingen.” De Wel-
Eerw. Page Wood vertrok op Zondag morgen.
824. Wat hebt gij daarop gezegd?—Ik zeide niets
want ik wist er niets van.
825. Was het u nieuws dat de pakhuizen daar gebouwd
werden?—Ja het was mij geheel nieuw.
826. *De heer Merriman.*] De heer Weil is een inwoner
van Mafeking, niet waar?—Ja.
827. *Voorzitter.*] Er zij twee broeders Weil in maat-
schappij. De een is het lid van het parlement en de
ander woont te Mafeking?—Ja, er zijn drie.
828. *De heer Schreiner.*] Waar woont het lid van het
parlement?—Ook te Mafeking.
829. *De heer Merriman.*] Is het lid Weil met Jameson

ingetrokken?—Ik hoorde later dat hij vóór Jameson Den heer
G. J. Boyes.
vertrokken was.

830. *De heer Schreiner.*] Vertrokken was waarheen? 8 Juni, 1896.
—Naar Johannesburg, veronderstel ik, in elk geval naar de Transvaal.

831. *De heer Merriman.*] Als een soort van voorlooper?—Dat weet ik niet.

832. Hebt gij ervan hooren spreken dat zijn kar en paarden te Krugersdorp in beslag genomen werden?—Neen. Het eenige dat ik ermee te doen had was dat een van Weil's klerken, Bickers, gevangen genomen werd te Zeerust als een verspieder door de Transvaalsche autoriteiten en Weil kwam mij erover spreken. Ik geloof dat hij het ook meegedeeld heeft aan de Rijksregeering door den heer Newton.

833. *De heer Du Toit.*] Is die klerk met hem ingegaan?—Hij woont net over de grenzen in de Transvaal. Hij is met een Afrikaansche vrouw getrouwd.

834. Heeft hij met Weil gereisd?—Neen.

835. *De heer Schreiner.*] En noch de Rijksregeering noch het Koloniale Gouvernement heeft stappen genomen om te protesteeren tegen de gevangenneming van Weil's klerk?—Ik geloof van reen.

836. Gij weet niet wat er in de Transvaal gebeurd is met betrekking tot die gevangensneming en of hij een actie ingesteld heeft wegens ongeoorloofde gevangenneming of niet?—Ik heb een verslag gehoord van zijn terechtstelling.

837. Wat was de uitslag?—Hij kwam vrij.

838. Was het een terechtstelling voor een Magistraat?—Het was voor den Krijgsraad.

839. *De heer Merriman.*] Herinnert gij u Dr. Wolff?—Ik ken hem niet persoonlijk, hij werd bij mij geïntroduceerd in Dickson's Hotel, waar ik logeerde gedurende de afwezigheid van mijn vrouw. Wolff, Sandilands en nog iemand die ik niet kende, kwamen binnen en Wolff werd bij mij geïntroduceerd; dat was voor ik op verlof ging in October.

840. *De heer Schreiner.*] Door wien?—Door Winter, den hotelhouder.

- Den heer
G. J. Beyers.
8 Juni, 1896.
841. Was Weil daar?—Neen.
842. Hebt gij Weil en Wolff ooit samen gezien te Mafeking?—Neen.
843. Hebt gij gehoord wat Wolff's werk was?—Ik heb het nooit gehoord, maar ik kwam tot het besluit dat het een goud speculatie was.
844. Zij hebben hunne zaken niet aan u meegedeeld?—Neen.
845. *De heer Merriman.*] Kunt gij zeggen op welken dag hij daar was?—Het was in October.
846. *De heer Schreiner.*] Vóórdat gij uw verlof hadt?—Ja.
847. Die brief dien gij op 2 Februari geschreven hebt aan den heer Graham, vermeldt die de feiten zooals zij u destijds bekend waren?—Ja.
848. Blijft gij erbij wat nauwkeurigheid aangaat?—Ja.
849. Wanneer hebt gij voor het eerst de tijding gekregen dat een afdeeling van de B. Z. A. Compagnie's Politie vertrokken was uit het kamp?—Zondag avond, na kerktijd, tusschen 9 en half 10. Ik zat met mijn vrouw onder de verandah en hoorde toejuichingen op een afstand, in de richting van het Politie Kamp.
850. Hebt gij toen gehoord dat zij zouden vertrekken?—Daarvan wist ik niets. Ik had niet het minste idee dat zij zouden vertrekken.
851. Gij hebt toen toejuichingen gehoord?—Ik zeide aan mijne vrouw dat het vreemd was dat zij zoo laat in den avond hoerah schreeuwden. Majoor Raleigh Grey, die mijn buurman was, reed toen juist voorbij. Het was donker, maar ik wist dat het Grey was, want ik hoorde hem roepen: "Ik heb mijne handschoenen onder den stoel op de verandah gelaten." Ik zeide aan mijne vrouw, ik zal gaan zien, Grey gaat blijkbaar vertrekken. Grey ging voort, en ontmoette Sam Weil (niet het lid, dat toen reeds weg was) en De Kock, een procureur, en eenige anderen. Ik hoorde Grey zeggen: "Vaarwel, Sam Weil, ik vertrek." Ik ging toen naar de Club om te hooren wat er aan den gang was. Iedereen zeide wat hij ervan dacht.
852. En wat dachten zij?—Zij meenden dat de Politie naar Johannesburg was vertrokken.
853. Gij hadt dat niet gedacht?—Het was mij geheel nieuw.

854. *De heer Merriman*] Hebt gij gehoord hoe de orders om naar Johannesburg te gaan van Pitsani naar Mafeking gebracht werden?—Neen.

Den heer
G. J. Boyes.
8 Juni, 1899.

855. Daarvan werd niet gesproken?—Neen.

856. Dat kon per telegraaf zijn geschied?—Ik weet niet of het getelegrafeerd werd.

857. Er is een telegraaf-lijn tusschen Pitsani en de Kolonie, en er was een telegraaf-kantoor te Pitsani?—Ja.

858. Hoe ver is het?—25 tot 28 mijlen.

859. Herinnert gij u dat Majoor Heaney aankwam op den morgen van den 29sten?—Neen, ik hoorde het later.

860. Hoelaat kwam hij aan?—Ik veronderstel met den ochtend trein tusschen drie en vier uur.

861. Vroeg in den morgen op Zondag?—Ja.

862. Hebt gij gehoord dat hij naar een winkel ging en daar dingen kocht?—Isaacs vertelde mij later dat hij kapstevens gekocht had in zijn winkel

163. *De heer Schreiner.*] Is Isaacs nog te Mafeking?—Ja, en zoover ik mij herinneren kan, den volgenden morgen—maar voor ik daarmee begin, wil ik het verhaal eindigen van hetgeen er dien avond gebeurde. Gelijk ik zeide, ik ging naar de Club waar ik Sir Charles Metcalfe ontmoette aan wien ik zeide: "Ik wensch dat gij mij eerlijk zegt wat er aan den gang is." Hij zeide dat hij dacht dat de manschappen Mafeking verlieten om Jameson te Malmani te ontmoeten. Met dat nieuws kwam ik te huis om 10 uur of half 11. Ik wist toen niet dat de draad afgesneden was. Ik stond den volgenden morgen vroeg op om de zaak te rapporteren aan het Gouvernement, ik ontmoette Isaacs en toen ik hem vertelde wat mijn doel was lachte hij mij uit en zeide dat de draad afgesneden was, waarover ik zeer verbaasd was.

864. Gij hebt dus van het afsnijden van den draad het eerst van Isaacs gehoord?—Ja.

865. Wie is het hoofd van de telegraaf te Mafeking?—Flowers. Ik liet hem dadelijk halen en vertelde hem dat ik informatie had dat de draad afgesneden was.

866. Wat zeide hij?—Ik geloof dat hij zeide dat hij het oók gehoord had.

867. En hij had u geen kennis gegeven?—Neen, ik had

Den heer **Flowers** nooit dien dag gezien voordat ik hem liet halen en
G. J. Boyes. toen zeide hij dat hij juist op het punt stond dien draad te
 8 Juni, 1896. gaan repareren.

865. Zoodat hij vroeger ervan geweten had?—Ja.

869. Heeft hij u gezegd hoe hij het wist?—Neen.

870. *De heer Merriman.*] Heeft Isaacs u gezegd wie de draad afgesneden had?—Neen.

871. Isaacs vertelde u omtrent Heaney?—Ik weet niet of het dien morgen was, maar hij zeide dat Heaney bij zijn aankomst hem wakker gemaakt had omdat hij kapstevens en andere dingen wilde hebben.

872. Gaf hij redenen waarom hij kapstevens wilde hebben op zulk een ongewoon uur op Zondag morgen?—Neen, ik geloof niet dat hij ze gaf.

873. Heeft hij u gezegd dat er een kar op Heaney wachtte?—Neen, ik hoorde later dat Heaney in een kar weggereden was.

874. Hoelaat zou Heaney Pitsani hebben kunnen bereiken?—Als hij om vijf uur vertrok, kon hij daar om 10 11 uur aankomen, of als hij hard reed omtreks 9 uur.

875. *De heer Schreiner.*] Wanneer was Dr. Jameson dien dag te Mafeking?—Ik weet niet dat hij er was.

876. Hebt gij het nooit geweten?—Ik weet het van daag niet.

877. *De heer Merriman.*] Wie verschafte de kar voor Heaney?—Ik geloof Musson Brothers.

878. *De heer Schreiner.*] Gij hebt nooit gehoord dat Jameson te Mafeking was op dien Zondag?—Neen. Ik geloof dat Jones mij gezegd heeft dat Musson Brothers schikkingen gemaakt hadden voor een kar voor Heaney, eerstgenoemde is in maatschappij met Musson.

879. *De heer Fuller.*] Wanneer hebt gij inspekteur Fuller ontmoet na het vertrek der Politie?—Onmiddellijk nadat ik Isaacs gezien had.

880. Hoe laat?—Tusschen 7 en 8 geloof ik. Ik was op weg naar het kantoor om het telegram te schrijven. Hij vertelde mij dat hij een expres dien nacht naar Maribogo gezonden had. Ik was zeer er over verstoord dat hij het mij niet gerapporteerd had toen hij hoorde dat de draad afgesneden was, want dan had ik het voor het aanbreken van den dag kunnen laten repareren en ik zeide hem dat.

881. Wat antwoordde hij?—Ik weet het niet.
882. *De heer Schreiner.*] Weet gij waar de draad afgesneden werd?—Neen.
883. Hoever van het dorp vond Flowers hem gebroken?—Ik geloof 4 of mijlen van Mafeking, niet zeer ver.
884. *De heer Fuller.*] Zegt gij dat gij geen twijfel hadt dat Flowers van het afsnijden wist?—Ik ben er niet geheel zeker van. Ik geloof dat hij zeide dat hij reeds ervan wist.
885. *De heer Merriman.*] Is Flowers nog te Mafeking?—Noen, hij is in Engeland, als getuige in de zaak.
886. *De heer Schreiner.*] De draad was dus 4 of 5 mijlen in de kolonie afgesneden, naar den kant van de Kaap kolonie?—Ja.
887. *De heer Merriman.*] Was dat de eenige plek waar de draad afgesneden was in de districten Vryburg en Mafeking?—Ja, voor zoover ik weet.
888. *De heer Schreiner.*] En het afsnijden was zoodanig dat geheele lengten van draad weggenomen waren?—Ja, Flowers nam draad met zich en laschte hem, en omtrent kwart over 12 was de lijn weer in orde.
889. De aard van de breuk bewees dat het duidelijk opzettelijk gedaan was?—Ik geloof dat hij mij zeide dat sommige palen gebroken waren.
890. En een geheele lengte draad weggenomen?—Ja.
891. En toen het verkeer hersteld was, zondt gij een telegram en die zijn de telegrammen door den Secretaris van het Rechtsdepartement ingeleverd?—Ja.
892. Gij wordt later verzocht een onderzoek intestellen naar het afsnijden van den draad?—Ja, ik kreeg een telegram uit het hoofdkwartier.
893. En gij hebt onderzoek gedaan omtrent het afsnijden?—Ik heb erop geantwoord.
894. Hebt gij een onderzoek ingesteld?—Ik heb geen formeel onderzoek ingesteld. Op 1 of 2 Januari telegrafeerde ik aan den Secretaris van het Rechts Departement als volgt: "Met betrekking tot uwe telegrammen van gisteren en heden, er zijn zoo vele geruchten in omloop omtrent organisatie van expeditie die Mafeking Zondag avond verliet dat het onmogelijk is feiten te rapporteeren

Den heer
G. J. Boyes.
—
8 Juni, 1896.

Den heer
G. J. *Boyes*.
8 Juni, 1896.

waarom gij vraagt zonder het volledigste en nauwkeurigste onderzoek daar de geheele zaak zoo in het geheim heeft plaats gehad. Al wat ik weet is reeds gerapporteerd; zend volledige en uitvoerige instructies hoe gij wenscht dat ik handelen zal in de zaak van het onderzoek." Ik heb daarop nooit een antwoord ontvangen.

895. Gij werdt verzocht een onderzoek te doen. Welk onderzoek hebt gij ingesteld. Hadt gij geene informatie tegen iemand die u recht gaf hem gevangen te nemen?—Neen.

896. Welk onderzoek hebt gij gedaan?—Ik sprak met verscheidene personen over de zaak en later heb ik ontdekt wat ik nu gezegd heb.

897. Hebt gij instructies gegeven aan uwe politie omtrent de wijze waarop zij dingen konden uitvinden?—Neen.

898. Hoe zijt gij te werk gegaan om feiten te ontdekken?—Door persoonlijke gesprekken.

899. Maar als er een misdaad gepleegd wordt in uwe jurisdictie, organiseert gij niet middelen om den kwaaddoener optesporen?—Als er misdaad gepleegd wordt houdt ik een voorloopig onderzoek.

900. Maar als gij niet weet wie ervan verdacht wordt?—Neen, dan kan ik het niet doen.

901. *Voorzitter.*] Is het niet de gewone manier aan een politie beambte te zeggen: wij weten dat deze misdaad gepleegd is, wilt gij trachten feiten op te sporen waarop een vervolging kan gegrond worden, breng een beëdigde verklaring zoodat er een warrant kan uitgevaardigd worden?—Mijn eigen politie deed onderzoek.

902. Volgens uwe instructies?—Ja zeker. Ik zeide aan de Politie, vindt uit wat gij kunt omtrent de zaak en rapporteert aan mij; maar geen bepaalde informatie kon worden verkregen.

903. Bedoelt gij dat gij geen informatie onder eede kondt krijgen?—Ik heb niemand laten roepen om hem te vragen een beëdigde verklaring af te leggen. Natuurlijk als ik dat gedaan had, weet ik niet of iemand het zou gedaan hebben of niet.

904. Hebt gij gehoord wie de personen of de persoon was die verondersteld werd den draad afgesneden te hebben? —Ja.

Den heer
G. J. Boyes.
8 Juni, 1896.

905. *De heer Innes.*] Gij hebt getelegrafeerd om bepaalde instructies. Hebt gij antwoord ontvangen?—Neen.

906. *De heer Merriman.*] Wie, volgens hetgeen gij gehoord hebt, heeft den draad afgesneden?—Een zeker Luitenant,

907. *De heer Schreiner.*—Gij zegt dat gij een naam hebt hooren noemen in verband met het afsnijden van den draad?—Ja, van een der mannen die met Jameson ingetrokken is.

908. En dat gij niemand gevraagd hebt informatie onder eede te geven?—Neen ik heb geen beëdigde verklaring afgenomen.

909. Wie heeft u informatie gegeven omtrent dien persoon?—Ik ben er niet geheel zeker van, het was een algemeen gerucht.

910. Kunt gij iemand noemen die u dat gezegd heeft? —Ik geloof dat het algemeen informatie was. Ik ben er niet geheel zeker van dat Isaacs het mij niet verteld heeft.

911. Kunt gij nog iemand noemen die u dat gezegd heeft?—Ik kan het mij niet bepaald herinneren.

912. Instructies ontvangen hebbende om onderzoek te doen, hebt gij het niet noodig geacht de informatie gij krijgt aan te teekenen?—Ik heb 2 of 3 personen eenige vragen gedaan; onder anderen mijn Politie, ik vroeg hen hoe zij hunne informatie gekregen hadden. Ik heb ook een anderen naam hooren noemen, D—in verband met het afsnijden van den draad.

913. Hebt gij destijds een aantekening gemaakt het resultaat aantoonende van het onderzoek, of niet?—Ik geloof niet dat ik het gedaan heb.

914. Gij hebt alleen op uw geheugen vertrouwd?—Ja.

915. Waarom hebt gij geen verklaringen van personen afgenomen?—Ik geloof dat ik nooit een antwoord ontvangen heb op mijn telegram vragende om instructies.

916. Waarom hebt gij niet gehandeld volgens de instructie om feiten te rapporteeren en verklaringen opgeschreven van personen die ze konden geven?—Ik weet het niet.

- Den heer
G. J. Boyes.
8 Juni, 1896.
917. Gij hebt dat niet gedaan?—Neen, geen enkele verklaring.
918. Gij zegt dat de heer Isaacs u zekere informatie gegeven heeft die u een persoon deed verdenken; hebt gij Isaacs gevraagd een beëdigde verklaring af te leggen dien persoon beschuldigende?—Neen.
919. Hebt gij één mensch te Mafeking gevraagd zulk een verklaring af te leggen?—Ik gelastte mijn tronkopzichter navraag te doen en hij zeide mij dat een kleurling informatie daaromtrent had.
920. Hos heet uw tronkopzichter?—Smith.
921. En hij zeide u dat hij van iemand wist die wist?—Ja, iets ervan.
922. Hebt gij dien man gezien?—Ja, ik ondervraagde hem omtrent hij wist.
922. Hebt gij aantekening daarvan?—Ik nam geene verklaring af.
924. *De heer Fuller.*] Wat zeide hij?—Zoover ik zijne verklaring begrijpen kon was hij een dienstbode van den verdachten persoon die dien nacht vertrok. De persoon verdacht met een ruiter vertrok dien nacht met 2 paarden en eenige touwen en keerde terug met eenige touwen.
925. Waar is de persoon dien gij verdacht hielt nu?—Hij is een Hottentot.
926. Ik bedoel den persoon dien gij verdacht hielt. Wordt hij terechtgesteld?—Ik geloof dat ik zijn naam gezien heb in de courant met die van de officieren van Jameson, die nu terechtstaan.
927. Hebt gij zulke informatie als gij aan den heer Rawlinson verschaft hebt aan uw hoofdkantoor gegeven?—Ik heb den heer Rawlinson nooit gezien. Toen de heer Rawlinson naar Mafeking kwam was ik op de Grenscommissie te Kimberley.
928. Heeft hij u niet te Kimberley gezien?—Neen.
929. Gij kunt niet zeggen of hij dergelijke informatie heeft omtrent den persoon op wien gij suspicie hebt?—Neen.
930. De naam is hier genoemd van den heer Bates, kent gij zoo iemand te Kuruman?—Ja, ik ken hem, hij is bij mij geïntroduceerd.

931. Weet gij dat hij genoemd wordt in verband met het afsnijden van den draad?—Bates kwam omstreeks dien tijd te Mafeking aan en toen hoorde ik dat hij naar de Transvaal gegaan was.

Den heer
G. J. Beyes.
8 Juni, 1896.

932. Wanneer was dat?—Ik weet het niet precies, maar ik geloof dat ik hem op den Zondag gezien heb.

933. Gij zijt ervan overtuigd dat hij toen daar was?—Ja.

934. En dat hij op Maandag niet daar was?—Dat kan ik niet zeggen. Hij kan daar geweest zijn, maar volgens ik gehoord heb, vertrok hij op dien Maandag.

935. Men dacht dat hij naar de Transvaal gegaan was? Ja.

936. Hebt gij niet gehoord dat men geloofde dat hij den draad beneden Mafeking afgesneden heeft?—Neen.

937. Als hij een draad afgesneden heeft dan moet het een draad in de Transvaal geweest zijn?—Hij kan den Mafeking draad afgesneden hebben zonder dat ik het weet. Hij kan hem afgesneden hebben en toen naar de Transvaal gegaan zijn, maar volgens hetgeen ik later gehoord heb, geloof ik niet dat hij ergens draad afgesneden heeft.

938. Hebt gij als Magistraat van het District later onderzocht of er personen zijn onder uwe jurisdictie die medeplichtig waren aan dit komplot om in de Transvaal een inval te doen uit Mafeking?—Neen, sommigen van de mannen die met Jameson ingetrokken zijn, zijn teruggekomen.

939. De man op wien gij suspicie hadt was een der officieren aan het Britsche Gouvernement overhandigd?—Ja.

940. Ik bedoel afgezien van den man die verondersteld wordt den draad te hebben afgesneden?—Neen.

941. De 150 mannen die uit Mafeking gemarcheerd zijn op dien Zondag, zijn zij uit de Kolonie in de Transvaal getrokken, of uit de Kolonie in het Protectoraat?—De B. B. P. trokken uit de Kolonie in de Transvaal. De heer Browne, de ageerende Inspekteur der Politie, rapporteerde mij den volgenden morgen dat hij hen had zien intrekken.

- Den heer
G. J. *Boyes*.
8 Juni, 1896.
942. Weet gij waar zij ingetrokken zijn?—Op den hoofdweg naar Malmani.
943. En die weg loopt direct uit de Kolonie in de Transvaal?—Ja.
944. *De heer Du Toit.*] Onder wiens bevel?—Kol. Grey was bevelhebber der Politie.
945. *De heer Fuller.*] Zij vertrokken niet langs dien weg uit Mafeking?—Nee, zij trokken eerst om het dorp.
946. De richting waarin zij gingen was niet bekend voordat Browne rapporteerde?—Na hun vertrek, keerden zij om naar de Transvaal.
947. *De heer Schreiner.*] Zij vertrokken in de richting van het Protectoraat en gingen toen over in de Transvaal?—Ja.
948. *De heer Du Toit.*] Gij zegt dat gij ook den naam van een mijnheer D— gehoord hebt in verband met het afsnijden van den draad. Is hij een inwoner van Mafeking?—Hij was vroeger in de Politie, ik weet niet waar hij woont.
949. *De heer Schreiner.*] Weet gij wat de voorletters van zijn naam zijn? Neen.
950. *De heer Jones.*] Gij zegt dat gij dacht dat het vreemd was dat zoovele Chartered troepen samengebracht werden te Pitsani, en gij hebt Majoor White gevraagd waarom zij daar waren?—Ja.
951. Maar gij schijnt niet tevreden geweest te zijn met zijn antwoord?—O ja, ik dacht dat zijn antwoord redelijk was.
952. Waarom hebt gij later weer aan Dr. Jameson gevraagd of het zoo was?—Hij zeide dat zij daar bijeengebracht waren om de mannen hun werk te leeren en hen dan te verdeelen op de verschillende middelpunten.
953. Maar als gij tevreden waart met White's antwoord, waarom hebt gij dezelfde vraag aan Jameson gedaan?—Omdat juist toen onderhandelingen tusschen de Rijksoverheid en Khama praktisch afgelopen waren. Het was omtrent het midden van December.
954. *De heer Innes.*] Toen gij instructies kreeg om onderzoek naar die zaak te doen hebt gij getracht feiten van geruchten te onderscheiden?—Ja.

955. En het resultaat van uw onderzoek is vervat in uw brief aan den Secretaris van het Rechts Departement?—
Ja.

Den heer
G. J. *Boyes*.
8 Juni, 1896.

956. Het is bij u niet opgekomen om bezworen getuigenis aftenemen?—Neen.

957. Is het iets gewoons bezworen informatie te nemen in een aanvankelijk onderzoek van dien aard?—Al de personen op wie ik mijn hand leggen kon waren in de Transvaal geweest.

958. Als gij verzocht wordt onderzoek te doen naar eene zaak is het niet de gewoonte haar in handen der politie te stellen en door middel van de politie te onderzoeken?—Ik heb dorps politie en districts politie. De districts politie waren blijkbaar bezig onderzoek te doen voor eigen rekening, want Inspekteur Fuller had mij gezegd dat hij volledig gerapporteerd had aan het hoofdkwartier.

99. Ik veronderstel dat het zeer moeielijk was te ontdekken wat gerucht en wat feit was?—Ja, bovendien wist ik niet of het niet een Rijksregeering beweging was.

960. Ik veronderstel dat toen gij de instructies kreeg, gij geen steen onaangeroerd hebt gelaten om uitte vinden wat er gebeurd was?—Ja, voorzeker.

961. *De heer Schreiner.*] Gij zegt dat gij geen antwoord ontvangen hebt op uw telegram van 1 of 2 Januari?—Neen, ik geloof niet dat ik een ontvangen heb.

962. Moet ik dan verstaan dat gij bedoeld dat gij ophieldt onderzoek te doen totdat gij antwoordt zoudt krijgen?—Neen. Ik deed onderzoek. Ik gelastte de Politie onderzoek te doen en had ook den tronk opzichter voor mij gelijk ik gezegd heb, maar ik nam geene bezworen verklaringen af.

963. Gij zegt dat gij gedaan hebt wat gij kondt doen?—Ja maar al de betrokken personen waren naar de Transvaal gegaan.

964. *De heer Merriman.*] Hebt gij ooit het Pitsani kamp bezocht?—Neen, nooit.

965. *De heer Schreiner.*] Wanneer hebt gij gehoord dat Bates naar de Transvaal was?—Nadat de troepen vertrokken waren.

966. Vroeg in Januari?—Ja

- Den heer
G. J. *Boyes*.
8 Juni, 1896.
967. Met de verstandhouding dat hij met Jameson ingetrokken was?—Voorzeker.
968. Gij had toen instructies om volledig onderzoek te doen?—Ja.
969. Hebt gij aan den Secretaris van het Rechts Departement meegedeeld dat Bates ingetrokken was?—Niet voordat ik een telegram ontving waarin navraag gedaan werd naar Bates.
970. Wanneer was dat?—Op 7 Jan. in antwoord op een telegram van den Sec. van het Rechts Departement telegrafeerde ik: “men zegt dat Kapt. Bates de Transvaal ingetrokken is met de expeditie van Jameson!”
- 970A. Ik wil uwe aandacht vestigen op het Rapport van den heer Flowers en u vragen welke stappen gij genomen hebt om de onschuld of schuld op te sporen van de personen die volgens Flowers den draad afgesneden hadden en helder ook op waarom gij geene namen genoemd hebt toen gij gevraagd werdt of gij reden hadt iemand te verdenken?—Als gij mijn brief van 2 Jan. 1896 bedoelt, aan den Sec. van het Rechts Departement het rapport van den heer Flowers opzeggende, zult gij zien dat ik den heer H. Shaw terstond liet halen en ik had hem voor mij in mijn kantoor. Hij weigerde ten eenen male informatie te geven en hij zeide dat wat hij wist slechts van hooren zeggen was. Ik zie uit dezen brief dat ik ub. Inspekteur Browne van de Kaapsche Politie instructies gegeven heb om alle onderzoek te doen en te rapporteeren of eenig getuigenis verkrijgbaar was dat licht zou werpen op het afsnijden van den draad. Ik had dit blijkbaar vergeten toen ik mijn vorige getuigenis gaf en ik zie dat het antwoord van den heer Browne op mijne instructies het volgende was: “Ik heb de eer ter uwer informatie te rapporteeren dat onderzoek gedaan is door de Politie, maar tot nu toe is er geen getuigenis verkregen om de daad op iemand te huis te brengen, ofschoon het een openbaar geheim is dat zij gepleegd is door twee officieren van de B. Z. A. Compagnies troepen die op den avond van denzelfden dag naar de Transvaal trokken.” Ik verzoek dat mijn brief en die van Sub. Inspekteur Browne gehecht worden aan mijn getuigenis. Dit zal duidelijk bewijzen dat ik gedaan heb wat

in mijn vermogen was door middel van mijn eigen plaatselijke Politie en de Kaapsche Politie om getuigenis te krijgen. Ik kreeg geen antwoord op mijn telegram dat ingeleverd is vragende om nauwkeurige en bepaalde instructies omtrent de wijze van onderzoek.

Den heer
T. R. Price.

8 Juni, 1896.

De heer Thomas Rees Price ondervraagd.

971. *Voorzitter.*] Gij zijt Ageerend Algemeen Bestierder van Spoorwegen?—Ja.

972. Wat was uw betrekking in Dec. 11.?—Chief Traffic Manager.

973. Wanneer werdt gij Ageerend Algemeen Bestierder?—Ik nam die betrekking formeel op mij in het begin van Mei, maar ik had reeds 14 dagen vóór dien tijd voor den heer Elliott geageerd.

974. *De heer Merriman.*] Herinnert gij u dat een speciale trein op 28 Dec. georderd werd van Kimberley naar Vrijburg?—Ja.

975. Wie orderde het?—De heer Stevens, van de Chartered Company.

976. En wie betaalde ervoor?—De Chartered Company.

977. Haalde hij den anderen trein te Vrijburg in?—Ja.

978. Zoodat de gewone trein niet opgehouden werd?—Hij werd opgehouden

979. *De heer Schreiner.*] Volgens instructies?—Een plaatselijke schikking werd gemaakt. De reden waarom de gewone trein opgehouden werd te Vrijburg was omdat de speciale niet van Kimberley vertrok zoo vroeg als bedoeld was, ten gevolge van een plaatselijk misverstand. Als zij vertrokken waren op den tijd waarop men den trein wilde hebben, zou er geen oponthoud geweest zijn.

980. Hoe vele uren na den gewonen, vertrok de speciale?—Hij moest om 3 uur vertrekken. Maar hij vertrok eerst om 4 uur, vertraagd zijnde door een goederen trein.

981. *De heer Schreiner.*] Was de speciale trein van Kimberley naar Vrijburg of naar Mafeking?—Naar Vrijburg met instructies naar Mafeking te gaan als hij den gewonen trein te Vrijburg niet inhaalde.